ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2,725 — Կ. ՊՈԼԻՍ 1905, ՕԳՈՍՏՈՍ 26 — 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — 8 ՐԷՃԷՊ 1323 — 26 ՕՂՈՍՏՈՍ 1321 — ՈՒՐԲԱԹ

بوزانتیون
ایلنجی یومی وسیاسی غزته، صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره خانه سی باب عالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولو
دائره مخصوصه ده در

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԳԱՒԱՌԻ ԹԵՄԵՐ

ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ

Դ.

ՀՆՈՒԹԻՒՆ ՔԱՂԱՔԻՆ ԵՒ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

Թէեւ ոեւէ յիշատակարան գոյութիւն չունի Էտիրնէի մէջ քաղաքին պատկառելի հնութիւնն ապացուցանող, բայց գրաւոր յիշատակարաններ քաղաքին գոյութիւնը կ'հասցնեն մինչեւ առասպելական դարեր։ Մելիտոս (Դ. դար Ք.Է առաջ) Իսմարոս քաղաքին հետ կ'նոյնացնէ Ադրիանուպոլիսը, յարելով միանգամայն թէ հոն կ'բնակէր Քիկոնոյ կոչուած անյայտ ժողովուրդը(*)։ Բայց ասիկա շատ երկբայելի աւանդութիւն մ'է, որուն վաւերականութիւնն հաստատող ոչինչ կայ այսօր։ Ադրիանուպոլսոյ շրջակայքն հազիւ Քրիստոսէ Ե. դար առաջ Մակեդոն պատերազմներուն առթիւ կ'յիշատակուին, այն ալ իբր բնակավայր քանի մը անծանօթ և կորսուած ցեղերու որոնցմէ այսօր բան մը չէ մնացած։ Հ. Ղ. Ինճիճեան(**) չի գիտցուիր թէ ի՛նչ աղբիւրներու վրայ հիմնուած՝ Ադրիանուպոլիսը Օտրեսանց կամ Պեռոեանց բնակավայր կ'համարէ։ 343ին (Քր.Է առաջ) Փիլիպպոս կ'նուաճէ այդ երկիրներն և իր յաջորդները զայն կը պահեն մինչեւ 275ի Կեղտաց արշաւանքը։ Հուսկ ուրեմն Հռոմէական Կայսրութեան կցուեցաւ Քրիստոսի առջի դարուն մէջ։ Ամմիանոս Լատին պատմագիրը (Մն. 330) —որ Արեւելքի վրայ մօտէն ծանօթութիւն ունէր— և Մուֆաս, միասին կ'վկայեն թէ Ադրիանուպոլիս նախապէս կ'կոչուէր Ուսքուտամա(***)։ Ուրիշ պատմագիր մը, Լամբրիտոս, կ'վկայէ թէ Ադրիանուպոլիս նախապէս կ'կոչուէր Օռէստա կամ Օռէստիաս։ Վերջապէս Ադրիանոս (117—138) քաղաքը նորոգեց և զարդարեց և իր անունը տուաւ անոր զայն կոչելով Ադրիանու քաղաք (պոլիս)։ Լատինական անուանակոչման աղաւաղումն է Էտրէնէ Թուրքերէն բառն որ Էտիրնէի ձեւափոխուած է յետոյ։ Էտիրնէ Օսմանեան Կայսրութեան կցուած է 1362ին և 1366էն մինչեւ 1453 մերձաւորապէս հարիւր տարուան շրջան մը մայրաքաղաք եղած է Օսմանեան Կայսրութեան, և այն Թուականէն յետոյ ալ Եւրոպական Թուրքիոյ մէջ Օսմ. Կայսրութեան զինուորական գլխաւոր կայանը։ Այսօր ալ կեդրոն է Օսմ. Կայսրութեան Բ. Զօրաբանակին։ Քաղաքին հիւսիսային մասն անջատ արուարձան մը կ'ներկայացնեն հսկայ զօրանոցներու շէնքերը, իրենց անջատ մզկիթով և յարակից շինութիւններով և մարզարաններով։ Էտիրնէ վերջապէս այսօր կեդրոնն է համանուն կուսակալութեան, որ ունի 38,400 քառակուսի քիլոմէդր տարածութիւն և 1,028,000 բնակչութիւն, որուն 60,000ի չափը կ'բնակին Էտիրնէ քաղաքին մէջ։ Այդ բնակչութեան ստուար մեծամասնութիւնը կ'կազմեն Իսլամները, որոնք շնորհիւ ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ ունին 50է աւելի քաղաքային և զինուորական Րիւշտիյէ և Իտատիյէ նախակրթարաններ։ Էտիրնէի մէջ կայ նաեւ վարժապետանոց մը (Տարիւլ մուալիմին) և Համիտիյէ արուեստից երկու վարժարաններ։ Մեծամասնութեան կարգով Իսլամներու կ'յաջորդեն Յոյն օրթոտոքսները (16,000ի չափ) որոնք Էտիրնէի մէջ ունին նախապատիւ մետրապոլտութիւն մը, որուն տրուած տիտղոսն է էքզարքոս և հիւպերտիմոս (գերապատիւ և վեհապատիւ) Թռակիոյ։ Քաղաքին եպիսկոպոսութիւնը շատ հին է, Քրիստոսի Դ. դարուն, տակաւին քրիստոնէութեան նոր զարգացած պահուն՝ կը յիշուի Ս. Աթանասի գրուածոց մէջ Լուկիոս Ադրիանուպոլսեցի մը, որուն համար Սոզոմենոս կ'վկայէ թէ էր նաեւ նոյն քաղաքին եպիսկոպոսը։ Իսկ 553ին Կ. Պոլսոյ եկեղեցական Ընդհ. Ժողովին ստորագրողներուն մէջ է նաեւ Յովհաննէս եպս. Ադրիանուպոլսոյ, որով կ'հաստատուի թէ Յունաց Էտիրնէի մետրապոլտութիւնն հնագոյն թեմերէն մէկն է։ Յոյնք ունին 10ի մօտ նախնական կրթութիւն տուող թաղային վարժարաններ, արական, իգական և մանկապարտէզի բաժիններով։ Ունին նաեւ երկու ժիմնազ (գիմնազիոն), արական սեռինը՝ մետրապոլտարանին մօտ և անոր ուղղակի իրաւասութեան ներքեւ, միւսը՝ Քրիստոսի Թաղին մէջ Զարքերօն անուամբ լոկ իգական սեռի համար։ Յոյներն ունին նաեւ լսարան մը։ Յունաց կրթական այս լաւ վիճակին շատ համապատասխան չէ իրենց ունեցած դիրքը քաղաքին առեւտրական շարժման մէջ, ուր իրենց գրաւած տեղը բաղդատմամբ Հրեաներուն, շատ ակար է։ Մասնաւորապէս նշանակելի է որ արհեստներն իրենց ձեռքն են և ուստեղծ վաճառականութեան մէջ կրցած են քիչ շատ գործունէութիւն ցոյց տալ։ Էտիրնէի մէջ ամէնէն գործունեայ տարրն և ամէնէն աւելի ուշագրաւ ժողովուրդը Հրեաներն են, որոնց թիւն հազիւ 8000ի կը հասնի։ Իրենց կրթական վիճակը նախանձելի է պարզապէս, վասն զի Ալիանս Իսրայէլիթի երկու հոյակապ վարժարաններն երկու սեռէ Հրեաներուն կուտան խնամեալ կրթութիւն մը։ Հրէական սովորութեան համաձայն, Էտիրնէի Հրեաներն առանձինն թաղի մը մէջ ամփոփուած են գրեթէ, և այսպէս կեդրոնացուցած են նաեւ իրենց կրթական աշխատութիւնը մէկ հաստատութեան վրայ, որ կ'նպաստաւորուի արդէն Ալիանս Իսրայէլիթէն։ Սեղանաւորական և առեւտրական հրապարակին վրայ ամէնէն աւելի փայլուն դիրք մը գրաւող ժողովուրդը Հրեան եղած է Էտիրնէի մէջ։ Գրեթէ Էտիրնէի առեւտրական ամբողջ գործառնութեանց մէջ Հրեաներն իրենց բաժինն ունին։ Միայն մանիֆաթուրայի ճիւղին մէջ է որ տեղացի Հայերը կրցած են իրենց յատուկ դիրք մը գրաւել և Հրեաներու հետ համահաւասար կարողութեամբ մրցիլ։ Առով հանդերձ, Էտիրնէի ամէնէն հարուստ տարրը բաղդատաբար Հրեաներն են։ Պուլկարներն ալ կ'կազմեն երկրագործ և այգեպան դասակարգը և նախնական արհեստներով կ'զբաղին։ Էտիրնէի գիւղերուն բնակչութեան մէջ աւելի գործօն աշխատութիւն ունին, իսկ քաղաքին մէջ շատ աննշան հաստատած մ'են։ Հազիւ 500 տնուոր են։ Ունին առաջնորդական փոխանորդ մը որ հովուական պաշտօն կ'վարէ։ Իրենց կրթական վիճակը բաղդատմամբ իրենց դիրքին՝ լաւ է։ Տեղական համայնքը միայն իր սեփական միջոցներովն երեք նախակրթարան կ'պահէ Գըլըք, Եըլտըրըմ և Քիրէճխանէ թաղերուն մէջ։ Իսկ դուրսը, բարերարութեան իբր արդիւնք, Պուլկարներն ունին Էտիրնէի մէջ 2 ժիմնազ արական և իգական սեռերու համար։ Բարերարն է Տքթ. Պէրօն, որ մեծագումար կտակ մ'ըրած է։ Այս վարժարաններն արական բաժինը լոկ Էտիրնէ քաղաքին համար չէ հիմնուած, այլ կեդրոնական վարժարան մ'է շրջակայից համար և միանգամայն վարժապետանոց մը, վասն զի այնպէս մը պայմանաւորուած է որ առնուած աշակերտները գիշերօթիկ ըլլան և բոլորովին ձրի, բայց պայմանաւ որ իւրաքանչիւրը զանազան տեղերէ առնուած ըլլան, և իրենց դարձին ուսուցչութիւն ընեն իրենց ծննդավայրին մէջ։

Այս գլխաւոր տարրերուն քով կան նաեւ աննշան թիւով յարանուանութիւններ, որք աննշան և անկարեւոր թիւ մը կ'ներկայացնեն։ Բողոքականներն հազիւ 60 հոգի ունին իրենց հետեւող, մեծ մասամբ Յոյներէն և քանի մը հատ ալ Հայերէն։ Մնայուն քարոզիչ չունին, բայց ունին ժողովարան՝ պաշտամունք կատարելու համար։ Երբեմն ունեցած են նաեւ վարժարան մը։ Էտիրնէի բողոքականութիւնը մուտք գտած է 60ական թուականներուն, և այսօրուան այս լքուն հանգամանքէն դատելով, շատ դիւրին է հետեւցնել թէ տարիներու ընթացքին մէջ պիտի կորսուի։ Իսկ պուլկար—կաթոլիկները (Բօլաք) հազիւ 40 հոգիէնց հասարակութիւն մ'են։ Ունին յատուկ առաջնորդութիւն, հաստատեալ Կայս. Կառավարութենէն Պէրաթով։ Ունին եկեղեցի մը և նախակրթարան մը, ուր հազիւ քանի չափ աշակերտներ կ'յաճախեն։ Սակայն կրթական նպաստաւորեալ վիճակ մ'ունին շնորհիւ Լատին վարդապետներու (Assomptioniste), որք պուլկարներու մէջ կաթոլիկութեան քարոզչութեան յանձնառու հիմնած են փառաւոր ժիմնազ մը տպարանով։ Այս վարժարանը բացուած է 1896ին և վարիչներն են Բելճիքցիներ։ Աշակերտներն ալ թուով հարիւրէ աւելի են, առնուած են մեծ մասամբ պուլկարներէ, թէեւ ուրիշ ազգերէ ալ կան։ Գթութեան Քոյրերն ալ վարժարան մ'ունին դարձեալ նոյն նպատակով։ Էտիրնէի այս աննշան յարանուանութեանց քով կրնայ դասուիլ նաեւ 8—10 տնուոր երբեմնի Հայ—կաթոլիկները, որք այսօր լատինացեալ են և բոլորովին անջատ ու անկապ տարր մը կը ներկայացնեն։ Ասոնք չեն ուզած պահել իրենց նախնի դրոշմը, թէպէտ իրենց դիմագծութիւնը չէ փոխուած, և ոմանք, մեծ մայրերը տակաւին կ'կրեն տեղական վաղեմի տարազները՝ թէպէտ թոռները լատինացած են, բայց մեծ մայրերը կ'յիշեցնեն ասոնց ցեղը։ Ասոնք այնքան քիչ են որ մատի վրայ կրնան համրուիլ։ Մարդահամարի և այլ պաշտօնական գործողութեանց բերմամբ շատերու ծագումն ալ երեւան ելած է։ Բարեկամ մը որ հետաքրքրութիւն ունեցած էր հետազօտելու, ազնուութիւնն ունեցաւ իր աշխատութեանց արդիւնքը մեր տրամադրութեան ներքեւ դնելու, ուրկէ կ'քաղենք մենք ալ իբր հետաքրքրական իրողութիւն մը։

1. Bogetti, ընտանիքն որուն իսկական անունն է Պօյաճի օղլու։ Ասոնց նախահայրն է Հալէպէն գաղթած Հայ կաթոլիկ մը Զինկէնէ Մանի։ Արձանագրութիւն մը «կին սորա Տիրուհի Քիւրքճիպաշեան» ցոյց կուտայ։ 2. Dorphani որոց նախահայրն դարձեալ Հալէպէն գաղթած է. իսկական անունն է Եօքսիւզեան Գամպուր Յովսէփ կամ Ճուզէ։ Ասոր ալ կինն է Մարեամ Քիւրքճիպաշեան։ 3. Eteck՝ որուն հիմնադիրն է Էթէկ օղլու Պօղոս որ Էնկիւրիէ չգիտցուիր ի՛նչ պատճառով Էտիրնէ ղրկուած է և հոն մնացած։ 4. Baretti ընտանիքին նախահօր իսկական անունն է Քրիստափոր և գաղթած է Հալէպէն։ 5. Nouridjan. Պոլսէն գաղթած է, եղբայրն է Տքթ. Նուրիճանին։ «կին սորա՝ դուստր մի ամե «կաթոլիկ Արթին»ի։ 5. Badetti անունով երկրորդ ընտանիք մ'ալ կայ որուն հիմնադիրին կնոջն անունն է Վառվառ խաթուն։ Այս ընտանիքին զաւակները կան որոց անուններն են Պեաթուաէ, Մառգօ, Սառաֆէն, Միքէ։ 6. Zeptchi, ծագումով Հայ ըլլալնին ծանօթ և Իզմիրէն գաղթած ըլլալնին յայտնի, բայց ծանօթ չէ իրենց մականունին և նախահայրերուն անունները։ 7. Faratzi որոնց ալ Հայու աւանդն անունը չէ կրցած ստուգել մեր հետաքրքիր բարեկամը։ 8. Johan. ասոր կնոջն անունն է Աննա որ յետոյ բարեփոխուած է Anettaի։ 9. Sussy և Aslan ընտանիքները թէեւ նախապէս Էտիրնէցի բայց յետոյ գաղթած են Ռումանիա։

*** Ընդհանուր կերպով մը խօսելով, Էտիրնէի զանազան ազգաբնակութիւնները համերաշխ տարր մը կ'ներկայացնեն։ Եթէ հաւատալ պէտք է թէ միջավայրը կ'ներգործէ մարդոց վրայ, Էտիրնէ այնպիսի միջավայր մը կ'ներկայացնէ որ լաւագոյն ներգործութիւնն ըրած է իր բնակչութեան նկարագրին վրայ։ Օդին վատառողջութիւնը՝ ուղղակի հետեւանք գետերու պատճառած խոնաւութեան, և խմելու ջուրին սակաւութիւնն և անյարմարութիւնը, և միանգամայն կլիմային ձմեռնային եղանակին մէջ աստիճանակարգ ցուրտը մեղմաբարոյ մարդիկ շինած են Էտիրնէցիները։ Մեծ մասամբ բարեգէմ և հանդարտ։ Նստուկ կեանքով ապրող մարդոց բոլոր արտաքին յատկանիշերովն օժտուած մեծ մասամբ։ Խառնուածքով աւելի մաղձային և նուազ ջղային։ Ասոնք ընդհանուր յատկանիշերն են որք անշուշտ տարբեր չեն կրնար ըլլալ այլ միայն կուտան սեփական գիծերը։

ԱՐՇԱԿ Ա. ԱԼՊՕՅԱՃԵԱՆ

(*).—Տես Աշխարհագրութիւն Հ. Ղ. Ինճիճեան, Զ. հատոր էջ 27։

(**).—Նոյն։

(***).—Տես պետական Սալնամէ Էտիրնէ նահանգին։

ԽՈՒԼ—ՀԱՄՐԵՐԸ

Խուլ—համրերու վարժարանին հաստատման ծրագրին առթիւ շահեկան է տեղեկութիւններ ունենալ այդ բախտաւոր էակներուն վրայ, որ զրկուած են իրենց զգացումներն արտայայտելու զգայարանքէն, և շատ դժուարաւ միայն հաղորդ կ'ըլլան իրենց շուրջն անցած դարձածին։ Բարեբախտաբար, բարեսէր հոգիներ մտածած են կեանքն այս դժբախտներուն քաղցր ընծայելու միջոցները, պատսպարաններ հիմնուած են անոնց համար, և յատուկ հաստատութիւններ կան, ուր անոնք արհեստներ և ուսում կ'առնեն, մասնաւոր գիրերու միջոցաւ։ Գտնուած է նաեւ նշանացի խօսելու կերպ մը, և խուլ—համրերու համար, այս գեղեցիկ գիւտերը կարող կ'ըլլան նոյն իսկ հրաշքներ գործելու։ Խուլ—համր մը կրնայ շատ լաւ բացատրել այսօր իր զգացումները, և պատասխանել իրեն եղած հարցումներուն։ Մարդ միանգամայն համր կ'ըլլայ, երբ ի ծնէ խուլ կամ շատ կանուխէն խուլ եղած է, չի կրնար խօսիլ, որովհետեւ չէ լսած, հետեւաբար անյօդաւոր ձայներ միայն կ'արձակէ։ Բայց խուլ—համրը կ'հասկնայ՝ խօսակիցին շրթունքներուն կատարած շարժումները դիտելով, թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզէ անիկա։ Կ'ըսուի թէ 10,000 հոգիէն 8 հոգի խուլ—համր կ'ըլլայ, կամ 1,250 հոգիէն 1 հոգի։ Այրերուն մէջ աւելի յաճախադէպ է խուլ—համրութիւնը քան կիներու մէջ, և լեռներու մէջ աւելի յաճախադէպ է այս տկարութիւնը, քան դաշտաբնակ բնակիչներու մէջ։ Կարծիք մ'ալ կայ, թէ արենակիցներու միջեւ կատարուած ամուսնութիւններէ ծնած մարդիկ շատ աւելի ընդունակ կ'ըլլան խուլ—համրութեան։ Բայց տեսնուած է որ 100 խուլ—համրի մէջէն հազիւ 5—8 հոգի ծնած էին արենակիցներու միջեւ կնքուած ամուսնութիւններէ։ Խուլ—համր եղողներէ 80 % նախապէս ուղեղի և լսելեաց ծանր հիւանդութիւններու ենթարկուած կ'ըլլայ։ Երկար ժամանակէ ի վեր խնդիր է եղած խուլ—համրերու դաստիարակութիւնն, որ այսօր թէեւ դժուարաւ, բայց վերջապէս կարելի բան է։ Նոյն իսկ, խուլ—համրերէ ոմանք այն աստիճան մտային բարձր մշակում մը կարող կ'ըլլան ստանալու որ իրօք զարմացում կ'պատճառէ. օր. Միս Հէլէնը, որուն Խուլ, համր, կոյր անունով ինքնակենսագրութիւնը ժամանակին առիթ ունեցած ենք ընդարձակօրէն ներկայացնելու մեր ընթերցողներուն։ Առաջին անգամ 865ին է որ Եօրքի արքեպիսկոպոս մը յաջողեցաւ խօսիլ սորվեցնել խուլ—համրի մը. 16րդ դարուն, Սպանիացի Պէնետիկդեան կրօնաւոր մը, Տոն Բէդրօ Բօնչէ, սկսաւ խուլ—համրերու ուսում սորվեցնել։ 1783ին, ի Լայփցիկ, Հայնիքէ, և ի Բարիզ Էբէ աբբան մասնաւոր դրութիւններ գտան խուլ—համրերուն ուսում սորվեցնելու։ Եւ այսօր այդ դրութեանց կատարելագործեալ ձեւերն են որ կ'գործածուին։ Ինչպէս վերն ըսինք, խուլ—համրերու հետ խօսելու համար, ձեռքով կատարուած նշաններու մասնաւոր դրութիւն մը գտնուած է որ այս օրերս ծիծաղելի միջադէպի մը առիթ ընծայեց Բարիզի մէջ։ —Խուլ—համրերու մէջ բաւական շատցած ըլլալով գողերու թիւը, ոստիկանութիւնն ուզեց գտնել այսպիսիները, և քանի մը ոստիկաններ սկսան սորվիլ խուլ—համրերու նշանացի լեզուն, և յաջողեցան ալ։ Օր մը, այսպիսի ոստիկան մը խուլ—համրի ձեւերով նշաններ կ'ընէր խնդալով. նոյն պահուն հանկէ անցնող թրամուէյէն մէկը վար իջաւ և փառաւոր ապտակ մը իջեցուց ոստիկանին երեսին։ «—Վա՛յ, ըսաւ ոստիկանը, կեցի՛ր, հիմա կ'տեսնես։» Եւ մարդը մօտակայ պահականոցը տարուեցաւ։ Հոն բնականաբար հարցուեցաւ ձերբակալեալին թէ ինչո՛ւ ապտակեց ոստիկանը. մարդն ամենայն պաղարիւնութեամբ պատասխանեց թէ ապտակեց, որովհետեւ զինք նախատեց ոստիկանը։ Ամէն ոք զարմացաւ այս պատասխանին վրայ։— «Այո՛», ըսաւ խուլ—համրը, նշանացի, ոստիկանն ապուշ ըսել ուզեց ինծի։» —Այն ատեն, ոստիկանը յիշեց թէ արդարեւ ինք, կատակի համար նշանացի այդ մակդիրով որակած էր ընկերը, և թրամուէյէն իջնող խուլ—համրն իր վրայ առած էր նախատական այս մակդիրը, զի բնականաբար, մտքէն չէր կրնար անցընել որ խօսող մարդիկ ալ փափաք ունենան այս նշանացի լեզուով խօսելու, և մանաւանդ այդքան պատուաբեր մակդիրներով զիրար որակելու։ Ի վերջոյ, մարդէն ներողութիւն խնդրուեցաւ և ազատ թողուեցաւ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌԸ

(ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ԹԱՆ»Ի.)

«Պատերազմը միջոցն է, իսկ խաղաղութիւնը նպատակ։ Խաղաղութիւն ձեռք բերելու համար է որ պատերազմի կ'ձեռնարկուի....» Մաքիավելեան այս առածն այսօր այլ եւս հինցած խօսք մ'է, բայց այնքան լաւ կ'պատշաճի ռուսաճաբոնական պատերազմին որ անօգուտ չըլլար այս խօսքին ճշմարտութիւնն հաստատել փորձել նոր օրինակներու վրայ։ Թող փորձուի պատերազմին հաշուեկշիռը. զինուորական, դիւանագիտական իրողութիւնք կարծես քաղաքական մեծ նպատակի մը կցուած կ'երեւին, կարծես պատճառի և արդիւնքի կապով մը միացած են իրարու հետ։ Բարդամուէթի մէջ քննելու վրայ եղող 17 յօդուածներն համառօտակի՝ մէկ ժամանակագրութիւնն են երկուստասնամեայ պատերազմին, որ սկսաւ Քա—Լիէն—Զէի ճակատամարտով, 1904 Ապրիլ 30ին, և վերջացաւ երբ 1905 Մարտ 8ին Ռուսք պարպեցին Մուգտէնը։ Հաշտութեան դաշնագրին առաջին յօդուածները կ'վերաբերին հարաւային Մանչուրիոյ, Քուանդունկի և Բորդ Արթուրի։ Ճաբոնցիին առաջին նպատակակէտն այդ տեղերն էին արդարեւ. խնդրոյն վերլուծումը եւ ուսումնասիրութեամբ յառաջ եկաւ անոր այլ և այլ մասերուն չարակարգութիւնը, և այս չարակարգութենէն հասկցուեցաւ թէ ի՛նչ ծրագրի պէտք էր հետեւիլ գործողութեանց մէջ։ Նախ պէտք էր Բորդ Արթուրի ընդդիմութեան առաջքն առնել. երկրորդ, ընկճել ռուս բանակներն որ անընդհատ, յարաժամ կ'հաւաքուէին Լիաօ Եանկի դաւառին մէջ։ Եթէ ռուս բանակներն էին գլխաւոր արգելքը, այսու հանդերձ կարեւոր էր նաեւ Քուանդունկ թերակղզին նուաճելու։ Բորդ Արթուր, որ ան ատեն տակաւին, լաւ ամրացած չէր ցամաքի կողմէ, ծովու կողմէ կ'գտնուէր ծովակալ Թօկոյի հզօր նաւատորմին տրամադրութեան ներքեւ։ Անդրսիպերեան երկաթուղին անբաւական ըլլալով զինուորական փոխադրութեանց համար, ռուս բանակները շատ ուշ օգնական զօրք կ'ստանային. բայց բերդաքաղաքը չէր կրնար երկար ատեն դիմանալ առանց օգնութիւն ստանալու։ Այս բոլոր պարագաները ծանրապէս կ'շեշտէին այն անխոհեմութիւնն որով Ռուսք ձախողապէս անջատած էին Քուանդունկ թերակղզին, և Բորդ Արթուրը լոկ նաւային խարիսխ մ'ըրած էին, մինչ իսկապէս պէտք էր ըլլալ ցամաքային ուժերու խարիսխ մը։ Ճաբոնցիք երբ գրաւէին Բորդ Արթուրը, կացութիւնն իրենց նպաստաւոր պիտի դառնար. բերդաքաղաքը գրաւելով, պիտի կոծէին իրենց գերակշիռ նաւային ույժերուն, ու այլ եւս կարեւորութիւն պիտի չունենար իրենց համար ռուս նաւատորմը, որուն ձեռքէն առնուած պիտի ըլլար վերջնապէս ծովուն տիրապետութիւնը, որքան ալ երկար տեւէր պատերազմը, Ռուսիա երբեք պիտի չկրնար ձեռք ձգել այլ եւս Բորդ Արթուրը. Ճաբոն պիտի գրաւէր բերդաքաղաքը, երբ հաշտութիւն կնքուելու ժամը հնչէր։ Այս իրողութիւնները պայծառապէս տեսնելուն համար էր որ ճաբոնական սպայակոյտը, 1904 Մայիսէն սկսեալ, դէպ ի Լիաօդունկ թերակղզին կ'ղրկէր Բորդ Արթուրի դէմ գործելու պաշտօն ունեցող բանակը։

Այն ատեն կ'ըսուէր թէ պէտք չկար այնքան ույժ թափելու Բորդ Արթուրի վրայ, աւելի տրամաբանական կ'ըլլայ, կ'ըսէին, եթէ Բորդ Արթուր զրկուի ամէն հաղորդակցութենէ, գրաւուի Քինչէուի պարանոցը, և Ճաբոնցիք աւելի լաւ կ'ընէին եթէ իրենց բոլոր ույժը թափէին ռուս բանակներուն վրայ, որ հետզհետէ կ'կազմուէին։ Երբ այս բանակներն անգամ մը պարտուէին, կազմալուծուէին և մինչեւ Խարպին նետուէին, Բորդ Արթուր ինքնիրեն պիտի իյնար, և Մարէշալ Օեամա

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (15)

ԼՈՒԻ ՓԱԹՕԼԻՕ

Կորսուած՝ Ովկիանոսին Վրայ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ՔՈՒԱՆԿԸ

Թ

—Ո՛չ, արդէն փոսնջերդ կրնային զայն բացատրել եթէ մէկը անհանգիստ ըլլար. իրաւ որ սքանչելի գաղափար մ'ունեցեր ես, ըսաւ Ալպէր որ իրենց մեքենայութեան յաջողութենէն իր բնական անհոգ չեղաը գտած էր դարձեալ։

—Գնա՛ հիմա. տակաւին խօսելիք ունինք։ Քու բացակայութեանդ միջոցին ես ալ քիչ մը ինքզինքս զովացնեմ, լեզուս բերանս փակաւ։

—Բանալիները ի՞նչ ըրիր։

—Բառարանիս տեղը դրած ատենս, անոնք ալ իրենց տեղը դրի։

Ժ

Սէկէն անամօթաբար սուտ կ'խօսէր երբ իր անպիտան մեղսակցին կ'ըսէր թէ դրամարկղը շատ մեծ դժուարութիւններով կրցեր էր բանալ։ Երբ դրամատան սեկիի այդ տհագին դէպին դէմ էր գտեր ինքզինքը, դժոխային գաղափար մը յղացեր էր յանկարծ որ ապահովաբար պիտի ոչնչացնէր իր հակառակորդը։ Փոխանակ Ալպէրի պէտք եղած հինգ հարիւր հազար ֆրանքը միայն առնելու, այդ գումարին կրկինը առեր էր և շատ մը կառք նստելով մինչեւ Պոք փողոցին անկիւնը, հոնկէ ալ ոտքով մինչեւ Ինիվէրսիթէ փողոցը գացեր էր։ Տառատներուն յատկացուած պզտիկ դռնէ մը Պարթէսի մինակը բնակած ընդարձակ տունը մտեր էր և Էտմոնի յարկաբաժինին մօտ գտնուող սենեակի մը տախտակամածին տախտակ մը վերցնելով հոն խոթեր էր հինգ հարիւր հազար ֆրանքի թղթադրամը, և աճապարանքով Տիկ. Բրէվօ—Լըմէաի երեկոյթին էր վերադարձեր, ճամբէն երկու հատ գեղեցիկ փունջ գնելէն վերջը։ Բնականաբար Սէկէն զգուշացաւ Ալպէրին պատմելու իր աւելի մեքենայութիւնը որպէսզի երբ իրողութիւնը երեւան ելլէր, կարենար ըսել անոր.

«Կ'տեսնե՞ս, արդէն Էտմոն անամօթաբար հօրդ դրամը կ'գողնայ եղեր։ Խղճի խայթի նշոյլ մ'իսկ ունենալնիս աւելորդ է ուրեմն»։ Արդարեւ թերեւս Բրէվօ—Լըմէաի զաւակը վարանէր անպատուելու այն մարդը զոր իր հայրը իրեն փեսայ կոչելու արժանի էր դատած։

Հետեւեալ առտուն, Մայիս 15 առտուան ժամը ութին Էտմոն իր պաշտօնին գլուխն էր։ Մինչեւ ցերեկ վճարումներուն պէտք ըլլալիք դրամը՝ վճարող պաշտօնեաներուն յանձնելու համար սնտուկը բացած պահուն մարդը յանկարծ աժգունեցաւ և քիչ մնաց նուաղէր։ Ստիպուեցաւ իր թիկնաթոռին կռթնիլ վար չիյնալու համար։

—Ի՞նչ ունիք, Մ. Պարթէս, ըսին իրեն շուրջը գտնուող պաշտօնեաները որ իրեն մօտեցած էին զինքը բռնելու համար։

—Դրամարկղէս բան գողցեր են, մրմնջեց դժբախտ մարդը չկրնալով իր աչքերուն հաւատալ։ Բայց սխալիլ կարելի չէր։ Իւրաքանչիւրն հարիւր հազար ֆրանքնոց տասը հատ պանքատոմսի ծրարներ զորս ինք անձամբ նախորդ օրը պատրաստեր էր և որոնք պէտք էր առաջին կարգին վրայ գտնուէին մէջտեղի յարկին վրայ՝ աներեւութացեր էին։

Հարկ էր ընդունիլ եղելութիւնը։

«Գացէք Մ. Բրէվօ—Լըմէէն խնդրեցէք որ այս վայրկենիս գայ», ըսաւ պաշտօնեաներէն մէկուն։ «Առտուան տասը որ ինք այս առտու դրամի պէտք ունեցած ըլլալով իմ գալէս առաջ դրամարկղը բացած և դրամ առած ըլլար մէջէն։»

Բայց ինք իսկ չէր հաւատար այդ մխիթարիչ մտածումին։ Դրամատէրը կանոնաւոր և բծախնդիր մարդ մ'էր։ Կարելի չէր որ ոեւէ պատճառաւ մը իր սկզբունքէն շեղէր, և իրեն սկզբունք ըրած էր դրամատան դրամին բնաւ չդպչիլ։ Այդ դրամն իրեն համար առեւտրական նպատակի մը յատկացուած էր զոր չպիտի ուզէր փոխել, և արդէն ինք իր անձնական դրամարկղն ունէր որ միւսէն վար չէր մնար։ Էտմոնի առաջին խօսքերը լսելով՝ դրամատէրը ժպտելով պատասխանեց.

«Բայց այդ ի՞նչ անհանգստութիւն է, սիրելի զաւակս։ Անպատճառ Հնդկաչինաու մեր մասնաճիւղերէն մէկուն ըրած հաշուի մէկ սխալն է անիկա և ոչ թէ մտաւոր սխալ մը. հաշուեկշիռն ըրած ատեննիս անպատճառ կ'գտնենք այդ սխալը, հոգդ մի ըներ։»

Եթէ Պարթէս ամենափոքր յանցանք մ'ունենար, այդ կոցութենէն կրնար օգուտ քաղել ազատելու համար։ Իր ամուսնութիւնն երկու ամիսէն տեղի պիտի ունենար և ինք այն ատեն կրնար իր առնելիք դրամօժիտէն մէկ մասովն այդ միլիոնն իր տեղը դնել պարզապէս ըսելով թէ սխալն ինք ըրած և զայն գտած էր։ Ալ ասոր վրայ խօսող իսկ չէր ըլլար։ Բայց չափազանցօրէն ուղիղ, կորովի և արդարասէր նկարագիր մ'ունենալով, մերժեց նոյն իսկ առժամապէս այդ բացատրութիւնն ընդունիլ, բան մը որ իրեն միջոցը պիտի տար գտնել գողը փնտռելու, և ըսաւ թէ ինք իր ձեռքով շինած էր իր հաշիւը նախորդ օրը, թէ սնտուկն իր տետրակներուն հետ համաձայն էր և թէ անկասկածօրէն մէկ միլիոն ֆրանք կ'պակսէր, զոր գողցած էին։ — Թէ ի՛նչպէս, անիկա չէր կրնար հասկնալ, բայց անշուշտ քննութիւնը պիտի ապացուցանէր անիկա։

«Քննութիւն մի՛. ի՞նչ կ'ըսես, սիրելի Էտմոնս, պնդեց դրամատէրը, ալ ոստիկանատունէն և դատարանէն ազատելիք չունինք. հապա թերթերուն հանելիք աղմո՞ւկը եթէ յանցաւորը գտնուի և դատի ենթարկուի։ Չէ՛, իրաւ որ չէ՛, հազար անգամ կ'նախընտրեմ այդ մէկ միլիոն ֆրանքը կորսնցնել քան թէ հանգիստս. իրաւ կ'ըսեմ, խնդիրն առանց ձգէ։ Այսքան խոշոր գողութիւն մը միշտ դէշ տպաւորութիւն կ'ընէ ժողովուրդին մէջ. դրամատունին բան կ'ըսեն, կ'ըսեն որ կարգ կանոն չկայ հոն, ո՛չ ալ հսկողութիւն և չեն ուզեր այդ հաստատութեան հետ գործ ունենալ։ Ալ ուրեմն ասոր վրայ չխօսինք, մանաւանդ որ ես միշտ վստահ եմ թէ սխալը պիտի գտնուի։ Արդէն ի՛նչպէս կրնան դրամարկղդ բանալ։ Շիտակն ըսելու համար ես իսկ չեմ կրնար զայն բանալ եթէ յուշարար գրքոյկն աչքիս տակ չըլլայ։»

—Տէ՛ր, ըսաւ Էտմոն Պարթէս խիստ ձայնով մը, ինծի պատիւն ըրիք զիս ձեր փեսան ընելու, պէտք չէ որ իմ պատուաւորութիւնս կասկածի տակ մնայ։

—Եւ ո՞վ կ'կասկածի արդէն ձեր պատուաւորութենէն։

—Դուք հոս մինակ չէք. և ձեր որոշումը չեմ կրնար ընդունիլ։ Սնտուկիս մէջ պակաս դրամ կայ, պէտք է որ այդ պակասը գտնուի, և հիմա իսկ ձեր արտօնութեամբն ոստիկանատուն կ'երթամ։

—Ցամա՜ռ, վերջին խօ՞սքդ է ատիկա։

—Իմ համբաւիս և հօրս անուան չեմ կրնար արատ բերել։

Էտմոն Պարթէս դուրս ելաւ և համբաւաւոր ոստիկանապետին, Ժագ Լօռանի հետ վերադարձաւ որ թերեւս իր ամբողջ կեանքին մէջ այդ միակ դատական սխալը գործեց։ Ոչ մէկ պաշտօնեայի հրաման չտրուեցաւ այդ օրը դուրս ելլալ և ամէնուն ալ տանը մէջ խուզարկութիւն կատարուեցաւ որ ոեւէ արդիւնք չունեցաւ։

Այդ անյաջողութենէն զարմացած, (որովհետեւ թէ՛ դուռներուն թէ՛ դրամարկղին վրայ ոեւէ բռնութեան չգոյութենէն իսկ այնպէս եզրակացուցած էր թէ գողը տունին մէջէն էր) զարմացած նաեւ սա իրողութենէն թէ նոյն իսկ բանալին ձեռքերնին ըլլալով ո՛չ ինք, ո՛չ ալ մասնաւոր գործաւոր չէին կրցած դրամարկղը բանալ, Ժագ Լօռան յուսահատ և իր խիղճը միայն հանդարտեցնելու համար ըսաւ Պարթէսի.

«Ի՞նչ կ'ըսէք, տէ՛ր, գէ՞շ կ'ըլլայ եթէ խուզարկութիւն մ'ալ ձեր տունն ընենք, որպէսզի ամէն միջոց սպառած ըլլալու գիտակցութիւնն ունենամ և գործը մէկ կողմ դնեմ մինչեւ որ դիպուածը մեզի յանձնէ գողը։»

—Արդէն ես ձեզի պիտի առաջարկէի ատիկա, տէ՛ր, պատասխանեց Պարթէս։

—Փախուցեր է, միջամտեց դրամատէրն որ այդ խօսակցութեան ներկայ էր։ Չէ՛, այդ բանը չեմ կրնար արտօնել և բացարձակապէս կ'հակառակիմ ասոր։ Չեմ ուզեր որ ըսեն թէ ոստիկանութիւնն իմ ապագայ փեսիս տունը խուզարկած է։

—Տէ՛ր, ստիպուած եմ մտիկ չընել ձեզի, պատասխանեց Ժագ Լօռան։

—Բայց անխելք բան է ըրածնիդ, տէ՛ր, գոչեց Բրէվօ—Լըմէա, միտքերնէդ կ'անցնի՞ որ այդ մարդն որ երկու ամիսէն քսանըհինգ միլիոն ֆրանք պիտի ստանայ ինքն իբր իր կնոջ դրամօժիտը, մէկ միլիոն ֆրանք գողնայ դրամարկղէ մը որու ամբողջ հոգն իրեն յանձնուած է, զոր երբեք չեմ ճգէր. մտածեցէք որ ինք է գողութիւնն երեւան հանողը, ինք է որ պնդեց գալ ձեզ գտնելու մինչ ես կ'պնդէի որ ձայն ձուն չհանենք։ Կ'տեսնէ՞ք, Պարոն, որ խելքէ դուրս բան է ըրածնիդ։

—Ձեր հրամանաց տակն եմ, Տէր ոստիկանապետ, պատասխանեց Պարթէս անտարբեր։

Երկու մարդիկը կառքով մեկնեցան և ժամ մը ետքը միեւնոյն կառքով Էտմոն Մազասի բանտը առաջնորդուեցաւ։

Կարելի բան չէ պատմել թէ ո՛րքան պակուցումով և թերահաւատութեամբ Բրէվօ—Լըմէա մտիկ ըրաւ Ժագ Լօռանի իրեն բերած լուրը։ Պոռաց, կանչեց, ըսաւ որ այդ հինգ հարիւր հազար ֆրանքն իրենը չէր, թէ պարզապէս Էտմոնի խնայողութիւններն էին ատոնք, նոյն իսկ սպառնաց ոստիկանութեան պաշտօնեան պաշտօնանկ ընել տալ, վերջապէս իր բարկութեան և ուղիղ բնաւորութեան բոլոր խառնութիւնները ցոյց տուաւ։

Ոստիկանը ձգեց որ հանդարտի, յետոյ Պարթէսի մէկ երկտողը ցուցուց անոր որով այս վերջինը կ'յայտարարէր թէ այդ դրամն իրենը չէր և թէ տոմսակներն ալ շատ աղէկ կ'ճանչնար որ իր ձեռքով դրամարկղը դրուած թուղթերն էին։

Դրամատէրը շուարած մնաց.

—Եւ դժբախտ տղան ինչպէս կ'բացատրէ այդ դրամին իր տանը մէջ գտնուիլը։

—Չի բացատրեր, մինակ կ'ըսէ թէ անմեղ է և բան չի հասկնար աս ամէնէն։

(Շար.)

երբ Բուանդունկ գտնուր, Կուռուն պատուղի մը պէս պիտի քաղէր զայն: Ճարոնցիք այլապէս դատեցին խնդիրը, և լաւ դատեցին: Նախ կ'ուզէին Բորդ Արթուրի գործը կարգադրել, զի չէին ուզեր մեծ ճակատամարտի մը բախտին թողուլ իրենց գործը, հետեւաբար ուղղակի Բուանդունկ գացին, յուսալով որ ուժգին յարձակմամբ մը կրնան գրաւել բերդաքաղաքը: Այս յարձակումը փորձուեցաւ Օգոստ 17ին, բայց չյաջողեցաւ: Տասն օր վերջը պաշարը սաստկացաւ և ռազմական ատգոնայն իր գագաթնակէտին հասաւ: Բորդ Արթուր կ'դիմադրէր, և Մանչուրեան ռուս բանակն հաստատ իր տեղը կ'մնար: Բայց պէտք էր յառաջ խաղալ և այս անգամ պէտք էր փորձել ճակատամարտի բախտը: Բորդ Արթուրի բախտը պիտի ստուգուէր բացդաշտի վրայ Լիաօեանկի մօտ: Սեպտեմբեր 2ին Բուրուբադքին պարտուելով կանոնաւոր նահանջ մ'ըրաւ դէպ ի Մուգտէն, Ճարոնցւոց ձեռքը թողլով բերդաքաղաքին բանալիները: Ռուսք Հօկտ. 7ին յարձակողական սկսան Շահօյի վրայ, բայց Ճարոնցիք չուտով կասեցուցին անոնց յարձակողական թափն և ետ մղեցին. այս ճակատամարտը վերջ գտաւ Հօկտ. 18ին, որմէ ետք երկու հակառակորդներն հինգ ամիս չորսունակ անշարժութեան դատապարտուեցան, և այլ ետ կ'մնար միայն անձնուիրական և յուսահատական փորձ մ'ընել Բորդ Արթուրի կողմէ, որուն հոգեվարքն սկսած էր: Բերդաքաղաքն իր վերջին շունչն աւանդեց 1904 Դեկտ. 25ին, երբ կորսնցուց Բոնտրադէնքօ զօրավարը: Զօրավար Ստէօսէլին անձնատուութիւնը ստորագրուեցաւ Յունուար 2ին: Ճարոնցիք հասած էին իրենց գլխաւոր նպատակէտին. կ'մնար երկրորդ նպատակակէտը, որ էր Ռուսները վանել հարաւային Մանչուրիայէն, Մանչու մայրաքաղաքն ազատել օտար լուծէ, և գրաւել երկաթուղին, որուն համար պայման դրուած է արդէն հաշտութեան դաշնագրին մէջ, և կ'կազմէ Դրդ յօդուածը: Երբ Նոկի միացաւ Օեամայի, ճարոնական բանակները մեծապէս ջանացին հասնելու իրենց այս նպատակին, և յաջողեցան Մուգտէնի ճակատամարտով, որ տեղի ունեցաւ 1905 Փետրուար 25էն Մարտ 8: Այս վայրկեանէն սկսեալ պատերազմը վերջացած էր և Ճարոնցւոց կ'մնար միայն հաշտութեան հասնիլ: Ճարոնցիք գաղտնապէս հաշտութեան կ'ըղձային, և իրենց այս փափաքը կ'յայտնուէր անով որ չուզեցին իրենց նպատակէտէն անցնիլ, և ռազմագիտական ամէն գաղտնապահութիւն ի գործ դրին, որպէս զի թշնամին իր ռազմային գործողութիւնները չհիմնադրէ այնպիսի կէտի մը վրայ, ուր իրենք ալ արդէն գործելու փափաք մը չունէին: Մարեշալ Օեամա Զանդուիթու կ'ուղղուէր: Զօր. Հաշէկավա այնքան դանդաղօրէն յառաջ կ'խաղար Բորէայէ որ երկու ամիս վերջը դեռ Դուժէն հասած չէր: Այս դանդաղ ընթացքը ցոյց կուտար որ դիւանագիտութիւնն սկսած է գործի: Բանակեաղներուն մէջ յայտնի էր թէ Վլատիվօսդօքի մասին խնդիր պիտի չըլլար վերջնական հաշտութեան ժամանակ, թէ Թօքիօյի կառավարութիւնը պիտի հրաժարէր Վլատիվօսդօքի ամրութիւնները քանդելու պահանջումէն, և աւելի նախամեծար պիտի համարէր Սախալինի հարաւակողմը գրաւել և Լա Բերուզի նեղուցով փակել ճարոնական ծովը: Ասով առաջքը կ'առնուէր Մայր. Արեւելքի մէջ ապագայ պատերազմի մը հաւանականութեան: Այսօր կ'տեսնուին ճարտար ռազմավարութեան և ճարտար քաղաքականութեան մը տուած արդիւնքները: Ռազմավարութիւն և քաղաքականութիւն լաւ գործակցեցան իրարու: Ճարոն Ռուսիոյ տեղն անցաւ հարաւային Մանչուրիոյ մէջ, և անոր աղէն կը փակէ ծովու բոլոր ճամբաները, և հակառակորդք այլ ևս իրարու մօտ չեն գտնուիր որպէս զի կռիւ ծագի: Հասարակաց սահմանագլուխ չկայ. միայն Թրանդիզքի համար Բուանչենցէի դիրքը կայ, բայց հոն ալ զինուոր չի գտնուիր, այլ միայն մաքսային պաշտօնեայ: Իսկ ուրիշ տեղ միայն այնչափ զօրք պիտի գտնուի, որքան պէտք է երկաթուղիի գիծը պաշտպանելու համար: Ճարոն կրնայ հպարտ զգալ ինքզինք, այս փառաւոր արդիւնքին համար զոր ձեռք ձգեց պատերազմէ մը ետքը, ուր իր զօրավարք և դիւանագէտք համերաշխաբար գործելով՝ իրենց հակառակորդը բերին և դրին այնպիսի վիճակի մը մէջ որ անկարող է այլ ևս ապագային վնասելու իրենց:

(Le Temps, Սեպտ. 5.)

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻ ԿՈՂՄԸ

ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՎԻԴԴԷԻ ԱՐԱՐՔՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

(«Թայմզ»ի Բեթերպուրկի թղթակիցէն, Սեպ. 4.)

Հաշտութեան ժողովին գաղտնիքները մաս առ մաս երեւան կուգան, և թէպէտ ամէն բան չբացատրուեցաւ դեռ, հեղինակաւոր կողմէ մը այսօր պատմուած իրողութիւն մը լուսաբանեց գլխաւոր պարագան: Ասով կ'ցնդի Մ. Վիդդէի վերագրուած համբաւը: Ռուսիոյ ֆինանսական յաղթանակին բոլոր պատիւը կ'վերաբերի մի միայն Ցարին: Ինք Մ. Վիդդէ հակառակն ըրաւ, քանիցս թախանձելով կայսեր որ Ռուսիա զիջում ընէ դրամի խնդրոյն վրայ, և Կոմս Լամստորֆ ալ զօրեղապէս այժ տուաւ Մ. Վիդդէի, ըսելով թէ՝ բան մը պէտք է վերջնապէս վճարել Ճարոնի: Կ'յիշուի թէ Մ. Վիդդէ իր սաչանին՝ Սըվէյի մէջ հրատարակել տուած էր թէ հաշտութեան բանակցութիւնք ի դերև պիտի ելնեն և հետեւանքը խիստ աննպաստ պիտի ըլլայ Ռուսիոյ համար, եթէ դրամի մասին զիջում չըլլայ: Ահա՛ հիմա կ'բացատրուի թէ ինչո՞ւ այնպիսի հրատարակութիւն մը եղաւ Սըվէյի մէջ: Ասով կ'բացատրուին նաև Մ. Վիդդէի ըրած հակասական խօսքերը թղթակիցներուն. որովհետեւ իր խօսքերէն ոմանք կայսեր միտքը կ'յայտնէին, և ոմանք իր անձնական միտքը: Կ'հասկցուի նաև թէ ինչո՞ւ համար Ցարը խնդակցական հեռագիր չղրկեց Մ. Վիդդէի. որովհետեւ Մ. Վիդդէ դրամ վճարել յանձնարարած էր, մինչ հաշտութիւնը կնքուեցաւ, Ցարին բացարձակ պատուէրին համեմատ, առանց տուգանքի: Կ'յիշուի նաև թէ ամերիկեան հեռագրական գործակալութիւնը Մ. Վիդդէէ ներշնչուելով հրատարակեց Ռուսիոյ լիազօրին դիւանագիտական ճարպիկութիւններուն և զիջիններուն պատմութիւնը, զոր Ռուսիոյ Արտաքին գործոց Պաշտօնարանը փութաց հերքել: Այս պաշտօնարան քաջ գիտէր թէ հաշտութեան յաջող ելքին համար Ռուսիա որո՞ւն պարտական էր: Եղածն ո՛չ միայն յաղթութիւն մը չէ Մ. Վիդդէի համար, այլ ընդհակառակն ապացոյց է թէ Մ. Վիդդէ չէր կրցած ճիշտ գուշակել և կռահել, և խաբուած էր Ճարոնցիներէն: Մ. Վիդդէ և Կոմս Լամստորֆ կ'ուզէին տուգանք մը վճարել քան Սախալինը տալ: Այսինքն՝ Սախալինը դրամի վճարումով գնելու ետ առնելու մասին Մր. Րուզվէլդի գաղափարը կ'ջատագովէին երկուքն ալ: Ցարն որ վճռական վայրկեաններուն մէջ արտաքին գործոց նախարարի պաշտօնն ինք ստանձնելը կ'սիրէ, ճիշտ հակառակը մտածեց: Ներքին ապացոյցներ ունէր և սերտ համոզում մը թէ Ճարոնցիք առանց տուգանքի հաշտութիւն պիտի չկնքէին, հետեւապէս պիտի չընդունէին իր առաջարկը, և պատերազմը պիտի վերսկսէր. բան մը որուն համար Ռուսիոյ բարձր զինուորական կուսակցութիւնն ինքզինք պատրաստ կ'ցուցնէր: Արքունական շրջանակներու մէջ խնդիրը վճռուած կ'թուէր, և պատերազմն անխուսափելի: Ցոյց տալու համար իր անտարբերութիւնը, թէ հոգ չըներ պատերազմին շարունակման համար, Ցարը մինչեւ իսկ մեկնեցաւ Բեդերհոֆէն և Քրոնշդատի ծոցը գնաց, ներկայ ըլլալու փոքր յածանաւերու մեքենայից փորձին, իր քեռայրին՝ Ալեքսանդր Միխայլովիչ մեծ-դքսին՝ այս յածանաւերու տորփիղին ծովակալ անուանուելուն առթիւ, որովհետեւ անոնց շինութեան համար պէտք եղած դրամը մեծ-դուքսն ինք հաւաքած էր:

«Մ. Վիդդէի և Կոմս Լամստորֆի կողմէ կայսեր ղրկուած հեռագրերուն արտաքոյ կարգի լեզուն ալ կ'ցուցնէր թէ իրենք գիտէին որ եղածն որո՛ւն պարտական էր Ռուսիա: Մ. Վիդդէ հեռագրեց թէ հաշտութիւնը կնքուեցաւ «շնորհիւ Ձեր Վեհափառութեան իմաստուն և հաստատ որոշումներուն», մինչ Կոմս Լամստորֆ հեռագրեց, «Ճարոնցիք պատրաստ են համակերպելու Ձեր Վեհափառութեան պահանջումներուն»: (Բիչ մնաց որ Կոմս Լամստորֆ հեռագրէր ճիշտ այնպէս ինչպէս Բասքեւիչ Մարեշալ հեռագրեց առ Նիքոլա Ա., Հունգարիոյ յաղթելէն ետքը:). Հաշտութեան բանակցութեանց մէջ Բորդսմութի բանակցութիւնն եզական օրինակ մը պիտի մնայ, զի երկու կողմի լիազօրներն ալ զարմացան, և երկու վեհապետներէն մին ալ զարմացաւ եղածին վրայ, և այն վեհապետն էր հեղինակ հուսկ յետին պայմանին.—Մ. Վիդդէ զարմացաւ որ Պառոն Քոմուրա հաշտութեան համակերպեցաւ առանց տուգանքի. Ճարոնցի լիազօրը զարմացաւ որ Միքատօն համակերպեցաւ, և ամէնէն աւելի Ցարն ալ զարմացաւ որ հաշտութիւն կնքուեցաւ՝ հաշտութիւնն անկարելութեան մատնելու նպատակաւ եղած առաջարկին հիման վրայ:

«Այստեղ կայ Բորդսմութի դեսպանատունէրդին դեռ գրուելիք մէկ գլուխը: Ցարը, լսելով որ Ճարոնցիք, իր ակնկալութեան հակառակ, ընդունէր են իր պայմանները, նեղացաւ Մ. Վիդդէի՝ Սախալինի կիսուելուն հաւանելուն համար, այն կարծիքով որ եթէ իր լիազօրը դիւանագիտական ճարպիկութիւն ցուցնէր, կարող էր Ճարոնցիներն համոզել որ Սախալինի ամբողջութիւնը թողուն, քանի որ Ճարոնցիք այնպիսի դրութեան մէջ էին որ հաշտութեան պիտի համակերպէին ինչ որ ալ ըլլար: Քանի որ 3 միլիոն փր.ի համար պատերազմը շարունակել չուզեցին, Սախալինի կիսուն համար ալ չպիտի շարունակէին պատերազմը: Ասիկա Մ. Վիդդէ հասկնալու էր, կ'ըսեն Ցարին չուրջը գտնուողները: Սախալինի հարաւային լաւագոյն կիսուն կորուստը շատ ծանր ճնշեց Բեդերհոֆի բարձրագոյն ոլորտ մէջ, ինչպէս որ արտառոց կերպով կ'երեւի նոյն կղզիին ժամանակաւ Ճարոնի պատկանած ըլլալուն յիշողութենէն, զոր կ'ընէ Ցարն իր յայտարարութեան մէջ, և կը կրկնէ առ Զօր. Լինիեւիչ ղրկած հրամանագրին մէջ ալ, որով ծանոյց հաշտութեան կնքումը:»

ՌՈՒՍԻՈՅ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թանի Բեդերպուրկի թղթակիցն հետեւեալ չահեկան հեռագիրը կ'ուղղէ իր թերթին, Սեպտ. 4 թուով.—«Նովոյէ Վրէմեա վրէժխնդրական քաղաքականութիւն մը կ'քարոզէ Անգլիոյ դէմ, կ'յանդիմանէ Ֆրանսան թէ թոյլ վարմունք մ'ունեցաւ իր զինակցին հանդէպ, և կ'սպառնայ Երկեակ Զինակցութեան դէմ հանել քաղաքական այնպիսի կարգադրութիւն մը, որ զօրեղ օժանդակութիւն մ'ընձեռէ Ռուսիոյ՝ Անգլեճարոնական զինակցութեան դէմ, Եւրոպայի թէ Ասիոյ մէջ: Բարեբախտաբար այս յօդուածը վարկաբեկ եղած կարծիքները կ'ներկայացնէ նախկին դրութեան, որուն ներկայացուցիչը կ'մնայ Նովոյէ Վրէմեա:

Անգլեճարոնական զինակցութիւնը. — Երկրին բուն զգացումներուն կարելի է տեղեկանալ Ռուսօ թերթին մէջ հրատարակուած յօդուածով մը: Այս թերթը, ինչպէս յայտնի է, յառաջդիմականներուն և Կոմս Լամստորֆի բերանն է: Արդ, վերջինիս դրութիւնը կ'ցուցնէ թէ Ռուսիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը փոփոխութիւն կրած է դէպ ի յառաջդիմական գաղափարները: Տեսէք ի՛նչ կ'գրէ նոյն թերթը բառ առ բառ: —«Անգլեճարոնական զինակցութիւնն երկար ժամանակուան համար ապահովութիւն մ'է մեզի Մ. Ասիոյ այն արկածախնդրութեանց դէմ, որոնք աղետաբեր եղած են ռուս ժողովուրդին համար: Նոյն զինակցութիւնը կ'ցուցնէ մեզի թէ պէտք է հաւանինք արժանաւոր դեր մը կատարելու Եւրոպայի մէջ, և ասով իսկ պիտի կրնայ մեզի համար քաղաքական ամէնէն օգտակար կարգադրութիւնն ըլլալ:» Նոյն թերթը ցաւ կը յայտնէ միայն որ Անգլիա Ճարոնի հետ կնքած նոր զինակցութեամբ, արգելք կ'ըլլայ Ռուսիոյ՝ Ճարոնի զինակիցը դառնալու: Այսու հանդերձ, ասիկա չարգիլեր Ռուսիան՝ Անգլիոյ հետ գործակցելէ, ապահովելու համար խաղաղութիւնն Եւրոպայի մէջ: Հետեւաբար, նոյն թերթին կարծիքով, ամէն ոք գոհ պիտի մնայ անգլեճարոնական դաշնագրին նորոգումէն, մանաւանդ թէ ատոր շնորհիւ է որ Ճարոնցիներն հաւանեցան հաշտութիւն կնքել, առանց տուգանք պահանջելու:

Ռուսիա և Հնդկաստան.— Վրէժխնդրութեան գաղափարն անհեթեթ բան է, կ'ըսէ Ռուսօ, քանի որ աշխարհի ամէն կողմը դէմ առ դէմ պիտի գտնուինք Անգլիոյ և Ճարոնի միացեալ բանակներուն և տորմիղներուն: Ուստի պէտք է միանգամ ընդ միշտ հրաժարիլ Հնդկաստանի վրայ արշաւելու ապառնալիքէն և Թիպէթի վրայ արկածախնդրական ձեռնարկներէ, Ուխթոմսքիի ծրագրին համաձայն: Եւ յիրաւի, ծանօթ իրողութիւն մ'է որ Ռուսիոյ վէհը թերթին խմբագիրն է բուն հեղինակը Լհասա ղրկուած գաղտնի պատուիրակութեան, որ Հնդկաստանի փոխարքայ Լօրտ Քըրզընի կասկածն հրաւիրելով պատճառ եղած է հնդիկ արշաւախումբի մը Դիպէթ ղրկուելուն, և Տալայ—Լամայի փախուստին: Երբ արկածախնդրութիւնները վերջ գտնեն, պիտի անհետանան Ռուսիոյ և Անգլիոյ միջեւ անվստահութեան և մրցակցութեան նախնական պատճառները: Միակ դժգոհ մը պիտի մնայ, Գերմանիա, որուն ըրած ճիգերը չփոթեցուցին Ռուսիան, Ասիոյ մէջ ըրած ձեռնարկներուն մէջ:

Անգլեռուսական համաձայնութիւնը. — Վաւերական աղբիւրներէ ստացած տեղեկութեանցս վրայ կրնամ ըսել թէ Անգլեռուս Համաձայնութիւն մը՝ Մ. Ասիական բոլոր խնդիրներու և ի մէջ այլոց Պարսկաստանի մասին, քաղաքական մօտաւոր դէպքը պիտի ըլլայ, և պիտի նուիրագործէ այն բարեկամական կապերը, որոնք Անգլիան կ'միացնեն Ֆրանսայի, Ռուսիոյ զինակցին: Կ'տեսնուի ուրեմն թէ ո՛րքան անդէպ են Նովոյէ Վրէմեայի հրատարակած սպառնալիքները՝ Ֆրանսայի դէմ:»

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ.—Պետերպուրգի Լոնտոնի թղթակիցն որ Անգլիոյ պանքային վարիչ շրջանակներուն դիմում ըրեր էր, տեղեկութիւններ քաղելու համար Ռուսական յառաջիկայ փոխառութեան, և Անգլիոյ դրամական հրապարակին սատանալիք ազդեցութեան վրայ, հետեւեալ տեղեկութիւնները ղրկած է իր թերթին. —Նոյն պանքային վարիչ շրջանակին կարծիքն է որ Ռուսական յառաջիկայ փոխառութեան գումարը պիտի ըլլայ 50 միլիոն ստեռլին ոսկի: Փոխառութիւնը պիտի կնքուի Բարիզի և մասամբ ալ Պերլինի հրապարակին վրայ: Յառաջիկայ չաբթու մեծ քանակութեամբ ոսկեդրամ պիտի քաշուի Բարիզի, և աւելի ետքն ալ Գերմանաց հաշուոյն:

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿԷՆ կ'ծանուցանեն թէ հաշտութեան դաշնագրին վաւերացեալ օրինակներու փոխանակութիւնը վեց շաբաթէն առաջ չի կրնար կատարուիլ: —Մանչուրիոյ Ռուս բանակներն հաշտութեան առաջին լուրն առացան, Մ. Վիդդէի առ Ցարն ուղղած հեռագրին իրենց հաղորդուելովը: Ռուսօ թերթին թղթակիցը կ'ըսէ թէ զօրքերը ջերմագին ցոյցեր ըրին այս առթիւ, առանց սակայն գիտնալու թէ Ռուսական հող կ'տրուի Ճարոնի: —Որոշուած է մասնաւոր շքադրամ մը բաշխել Բորդ Արթուրը պաշտպանող բոլոր զինուորներուն: Այս շքադրամը պիտի նմանի ժամանակաւ Սեվաստոպոլը պաշտպանող զինուորներու տրուածին, որոնցմէ տակաւին կ'տեսնուի մէկ քանի հին զինուորներու կուրծքին վրայ: — Նէպոկաթօֆի տորմիղին բոլոր սպաները պաշտօնանկ պիտի ըլլան, նոյն իսկ անոնք որ վիրաւորուեցան Ցուշիմայի նաւամարտին մէջ: Այս խիստ որոշումը պիտի գործադրուի զին. բժիշկաց վրայ ալ: —Սև Ծովու Ռուս տորմիղին 3100 նաւազները Խարպին պիտի ղրկուին, և անոր պահապան զօրքը պիտի ըլլան: —Պարսից Շահին այցելութեան առթիւ Ռուսօ ներշնչեալ յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ թէ Ռուսիա, իր իսկ շահուն համար ամէն միջոց ի գործ պիտի դնէ, Պարսկաստանի բարգաւաճումն և անկախութիւնն ապահովելու համար:

ԱՆԳԼ. ՏՈՐՄԻՂԸ ՊԱԼԴԻԿԻ ՄԷՋ. — Տանձիկ քաղաքը չաբաթ կէս օրէն ետքն ընդունելութիւն մը սարքեց Անգլիացի 300 նաւազներու: Քաղաքապետ Մ. Թըրամբ այս առթիւ բարի գալուստի ճառ մը խօսեցաւ: Անգլ. Նաւապետ մը պատասխանելով, շնորհակալութիւն յայտնեց քաղաքապետութեան կողմէ իրենց եղած սիրալիր ընդունելութեան համար, որ, ըսաւ, մեծապէս ուրախացուց Անգլիացիներն, անոր համար մանաւանդ որ Գերման թերթերը գուշակած էին թէ ցրտէ՞ թէ հակակիր ընդունելութիւն մը պիտի գտնեն: Նաւապետն յարեց. — «Աշխարհի ամէն կողմը Գերմանացիներու կը հանդիպինք, և կ'բաղձանք միշտ լաւ բարեկամներ ըլլալ անոնց հետ: Շատ զգածուած ենք Գերման կայսեր հրամանով Գերման տորմիղին մեզի բերած ողջոյնէն: Կ'յուսանք թէ երկուց երկրաց տորմիղներն յաճախ պիտի այցելեն մէկզմէկու: Գերմանացիները կրնան վստահ ըլլալ թէ բարեկամական ընդունելութիւն պիտի գտնեն մեր կողմէ»: Նաւապետը վերջացուց հուռա՜ գոչելով ի պատիւ Տանձիկ քաղաքին:

*** Կիրակի օրը Տանձիկ քաղաքն և վաճառական դասը հացկերոյթ մը տուին, որուն հրաւիրուած էին կառավարական գլխաւոր պաշտօնատարները: Ներկայ էին Անգլ. տորմիղէն իբր 50 բարձրաստիճան սպաներ: Հացկերոյթին սկսելուն ծովակալ Ուիլսըն բաժակ պարպեց Գերման կայսեր կենաց, և Տանձիկի քաղաքապետ Մ. Էհլէր՝ Անգլիոյ թագաւորին կենացը:

*** Տէյլի Քրոնիգլ Պալդիկի տորմիղին այցելութեան նուիրուած յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ թէ Մոլ. Ուիլսընի քաղաքավարական հեռագրին ի պատասխանի, Գերման կայսրը շատ ցուրտ հեռագիր մ'ուղղած է: «Բայց, կ'յարէ նոյն թերթը, պէտք է հաշուի առնենք թէ Գերմանիա յուսախաբ եղած էր իր վերջին ձեռնարկներուն մէջ: Դաննէէրի այցելութիւնը, Գերմանիոյ այժմ և ազդեցութիւնը ցուցնելու և անգլեֆրանսական համաձայնութիւնը վտանգելու համար էր: Արդ, այս երկու կէտերուն մէջ ալ անյաջող ելաւ:»

ՍԸՏԱՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ.—Սըտանի ճակատամարտին տարեդարձին առթիւ, Սդրազպուրկի զինուորական շէնքերն և կայսերապատը միայն դրօշ պարզեցին: Իսկ քաղաքապետական և մասնաւոր շէնքերն ոևէ ցոյց չըրին, հետեւելով Շթաւթկարտի խաղաղասիրական ընկերութեան վերջերս հրատարակած հրաւէրին, որուն մէջ կ'ըսուէր:—«Այն բոլոր մտացի անձերն որոնք կ'աշխատին ժողովուրդներու միջեւ հաշտութիւն գոյացնել, և ոճիր մը կ'նկատեն Եւրոպայի ամէնէն երկու քաղաքակիրթ ազգերն իրարու դէմ գրգռել, պարտաւոր են հասկնելու Գերման ժողովուրդին թէ ա՛լ ժամանակ է որ ետ կենան տօնելէ Սըտանի յաղթութեան տարեդարձը: Յաղթութեան այդ պաշտօնական տօներուն չարունակական կրկնութիւնն ո՛չ ազնիւ և ոչ ալ խոհական բան մ'է: Լուսամիտ անհատ մը պէտք է ջերմագին բաղձայ որ 1870ին բացուած վէրքերն հետք եղածին չափ չուտով գոցուին: Արդէն այդ յաղթանակին տօնումը խոհեմութենէ զուրկ գործ մ'է, որովհետեւ ժողովուրդը կ'մղէ ինքնահաւանութեան որ կրնայ սուղի նստիլ: Խելամիտ Գերման մը պէտք է գիտնայ վերջապէս թէ Գերմանիոյն վեր կը գտնուի մարդկութիւնը, որուն զանազան մասերն այն ատեն միայն կրնան բարգաւաճիլ, երբ անոր ամբողջութիւնը բարգաւաճի:» (Թան.)

ՌՈՒՍԻԱ.— Արդէն ծանուցինք թէ կայսերական Հրովարտակաւ մը Կովկասի և Սիպերիոյ քաղաքներն արտօնուած են ընտրելու և կազմելու գաւառային մարմինները, հոգալու համար ճամբաներու, դպրոցներու, հիւանդանոցներու և այլ տեղային—գաւառային գործերը: Նոյն գաւառային կազմակերպութեանց վերաբերեալ կանոնագիրը Կովկասի չորս տեղային բարբառներով արդէն տպուեր է կառավարութեան կողմէ, և ըստ այնմ պիտի գործադրուի, Կովկասի Փոխարքայութեան հսկողութեան ներքեւ:

ԱՆԳԼԻՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ նոր դաշնագիրը տհաճութեամբ ընդունուեցաւ ռուս մամուլին կողմէ, որ զայն մի միայն Ռուսիոյ դէմ ուղղուած կ'նկատէ, և Սըվէ, Մ. Վիդդէի օրգանը, կ'ցաւի որ այսպիսի զինակցութիւն մը արգելք է Ռուսիոյ և Ճարոնի միջեւ ապագայ զինակցութեան, զոր Սըվէ կ'ջատագովէր:

*** Գերման մամուլը կ'փութայ իր խնդակցութիւնները մատուցանել Ռուսիոյ, Եւրոպայի քաղաքական կացութեան մէջ, շնորհիւ հաշտութեան, իր առաջուան դիրքին վերադառնալուն առթիւ: Կ'յիշեցնէ թէ Գերմանիա շատ աշխատեցաւ հաշտութեան համար, և Ռուսիա մեծապէս շնորհապարտ պէտք է ըլլայ, պատերազմին սկիզբէն ի վեր Գերմանիոյ կողմէ իրեն մատուցուած ծառայութեանց համար: Խորհուրդ կուտայ Ճարոնի՝ ասկէ ետք ինքզինքն ամփոփելու և իր ներքին զարգացման հետապնդելու:

Նոյս Տեյլի Աւկեմայնէ Զայթունկ, Ռուսիոյ դիւանագիտական յաղթանակը շնորհաւորելուն առթիւ, կ'փութայ յայտարարել թէ ամենևին Գերման կառավարութենէն ներշնչուած չէր Գանձային պաշտօնատան այն գերման պաշտօնատարն որ այս օրերս Ռուսիոյ և Ճարոնի ապագան անունով գիրք մը հրատարակեց, և Ռուսիոյ կողմէ տոկոսներու վճարման դադարումը նախատեսելով յանձնարարեց գերման ժողովուրդին չուտով ձեռքէ հանել ռուսական թուղթերը: Կառավարական թերթին լեզուէն կ'երեւի թէ գերման պաշտօնատարի մը կողմէ այս պահուս այսպիսի գրքի մը հրատարակումը շատ անպատեհ երեւցած է Պերլինի կառավարութեան: (Յիշեալ գիրքին պարունակութիւնն անցեալ չաբթու ծանուցինք Բիւզանդիոնի մէջ:)

ԱՆԳԼԻՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐՆ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆ.— Թայմզ կ'գրէ թէ Չինական մարդիկը պէտք է նկատի առնեն թէ Ճարոնի ազդեցութիւնը մեծապէս պիտի աւելնայ Ծայր. Արեւելքի մէջ, բայց միւս կողմէ կրնան մխիթարուիլ, վստահ ըլլալով որ անգլեճարոնական նոր զինակցութիւնը կ'ապահովէ Չինաստանի հողային հաստատել կացութիւնը: Թայմզ կ'յարէ.—«Ասիկա կ'ցուցնէ թէ անցած է այն ժամանակն երբ օ և է Տէրութիւն Չինաստանի մէկ կտորն ընտրելէ ետքն՝ իբրեւ իր ազդեցութեան շրջանակը, կրնար իւրացնել զայն հնարամիտ միջոցներով: Կ'ենթադրենք թէ ապագային, և ոչ թէ անցեալին կ'վերաբերին նոր դաշնագրին պայմանները, և թէ ատոնք երբեք սպառնալիք մը չեն Չինաստանի մէջ ոևէ Տէրութեան այժմ ունեցած շահերուն:»

ԳԵՐՄԱՆ ԶՐԱՀԱՒՈՐՆԵՐԸ.— Այս միջոցին գերման թերթերու զբաղման գլխաւոր առարկան է շինուելիք զրահաւորներու տարողութեան խնդիրը: Ճարոնցիներն իրենց վերջին երկու զրահաւորները 19,000 թօնօ տարողութեամբ շինած են: Անգլիական Տրէտնոթ զրահաւորն ալ 19,000 թօնօ տարողութիւն պիտի ունենայ: Ուստի կ'կարծուի թէ Գերմանացիք ալ հաւսկ ուրեմն պիտի որոշեն նոյնքան տարողութեամբ խոշոր զրահաւորներ շինել: Բայց այս որոշման առթիւ, նկատառութեան արժանի կարեւոր պարագայ մը կայ: Եւ այդ սա է որ Մեծ Պելթի ջրանցքը, Վիլհէլմ—Կայսր ջրանցքը, Էլպայի և Վէզէրի գետաբերանը, ինչպէս նաև Ժասի ծովածոցին ծանծաղ յատակը թոյլատու չեն 19,000 թօնօ տարողութեամբ նաւեր անցնելուն: Հետեւաբար պէտք պիտի ըլլայ ատոնց յատակները խորունկցնել, և գուցէ հարկ պիտի ըլլայ հրաժարիլ Վիլհէլմ—Կայսր ջրանցքէն՝ Հիւսիսային ծովու խոշոր զրահաւորները Պալթիկ ծով և փոխադարձաբար անցընելու գաղափարէն: Այս վերջին որոշումն աւագ կարեւորութիւն պիտի ունենայ ռուս և գերման քաղաքականութեան և Պալթիկի ծովուն ռազմային դրութեան տեսակէտով:

ՍԻՈՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՆՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ.—Ուկանտայի մէջ հրէական գաղութակալութիւն մը հիմնելու գաղափարը համակիր ընդունելութիւն գտած չըլլալով բազմաթիւ Հրեաներու կողմէ, Լահէյի մէջ հրատարակուող թերթ մը, Թէլէկրաֆ, Հրեաներու ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Սիւրինամի Հոլանտայի գաղթավայրին վրայ, ուր 18 րդ դարուն հրէական ծաղկեալ գաղթականութիւն մը կար մէկ քանի հազար բնակիչով, և սինակոկա մ'ալ կար: Նոյն թերթը կ'յարէ թէ Հոլանտայի կառավարութիւնը լաւ կ'ընէ եթէ այդ հողը շնորհէ, սիոնականներու բաղձացած կազմակերպութեան յառաջացուելու համար:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

100,000 ՍԹԵՐԼԻՆԻ ՆՈՒԷՐ ՄԸ, ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ. — Անգլիացի մեծահարուստ և բարեսէր անձնաւորութիւն մը, Մր. Ե. Ճ. Պասուըրն, որ Լոնտոնի սակաւանին նախկին մէկ անդամն է, այժմ գործէ քաշուած, 100,000 ստեռլինի իշխանական նուէր մ'ըրաւ այս անգամ, բարեսիրական և կրթական նպատակներու յառաջացուելու համար: Նուիրատուին կամքն է որ այդ գումարը գործածուի բարեսիրական նպատակներու, գիտական ծանօթութեանց ծաւալման, և մասնաւորապէս օգնելու թշուառ մարդկութեան: Նոյն գումարը «Պասուըրնի դրամագլուխ» անուամբ պիտի չահագործուի առևտրական գործառնութեանց մէջ, հետեւեալ կերպով.—16,000 ստեռլին ոսկիի դրամագլուխ մը՝ համալսարանական կրթութեան յառաջացման և գիտական հետազօտութեանց համար, 2,000 ստեռլին՝ Հաւայդչափելի գեղարուեստից սրահին, 1000 ստեռլին բուսաբանական դոլէճին, 3,000 ստեռլին՝ գիտաբոլական ընկերութեան, 12,000 ստեռլին՝ Գաղթային ընկերութեանց, 31,500 ստեռլին՝ Լոնտոնի զանազան հիւանդանոցներուն, 14,000 ստեռլին՝ վարժարանի աշակերտները կերակրել և տօն օրեր պատոյտի տանելու համար կազմակերպուած ընկերութեանց, 10,000 ստեռլին՝ ապաքինարաններու և ուրիշ առողջապահական հաստատութիւններու, և վերջապէս 10,500 ստեռլին՝ անօք և հաշմանդամ աղոց ապաստարաններուն: Համագումար 100,000 ստեռլին: Դիտելի է որ այս իշխանական նուիրատուութիւնը կ'ծանուցուի շատ համեստօրէն, երկրորդ անձի մը կողմէ Տէյլի Թելեկրաֆի ուղղուած նամակով մը:

ՅԱՆԴՈՒԳՆ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ՆԻՒ—ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ.—25,000 ստեռլին ոսկիի արժէքն յանդուգն նոյնքան ալ ճարտար գողութիւն մը երեւան ելաւ անցեալ կիրակի օր Նիւ Եորքի մէջ: Մեծահարուստ փաստաբան Մր. Ճօզէֆ Էյլմար ընտանեօք բացակայ գտնուելու պահուն, երեք գողեր մտան յանկարծ այդ տանը մէջ իբրև տան մաքրողներ, և մեթոտաւոր կերպով, ատ ներկերը և առանց տնապահանքի աշխատիլ սկսան, որու միջոցին միւս կողմէ ամէնէն արժէքաւոր նկարներն հանեցին իրենց շրջանակէն, վերցուցին գոհարեղէն, արծաթեղէն, և ուրիշ մանր մունր առարկաներ ինչ որ կային, և զանոնք արձակ համարձակ սովորական կառքերով իրենց ուզած տեղը ղրկեցին: Գողերը չաբաթ մը ամբողջ բնակեցան Մր. Էյլմարի տունը, որ բազմամարդ պողոտայի մը մէջ կը գտնուի, տանտիրոջ անկողնին մէջ պառկելով, և բոլոր կարասիները գործածելով, իբրև թէ իրենց սեփական տանը մէջ գտնուած ըլլային: Ասոնց անհետանալէն ետքն ստուգուած է որ անոնք ամէն առաւօտ զանգակ կ'զարնէին իրենց ընկերները կանչելու համար, և ճաշէն ետքը, զոր կ'պատրաստէին տանը կազի վառարանին վրայ, անոնք կ'սկսէին ծրարներ ընել Մր. Էյլմարի բոլոր իրեղէնները: Զարմանալին սա է որ գողերուն չաբաթ մը ամբողջ այդ տան մէջ բնակութեան միջոցին ոչ ոք կասկածեցաւ իրենցմէ, մինչև որ անոնք ամբողջովին տունը պարպելէ ետքը մեկնեցան: Ասկէ վերջն էր որ երկու ոստիկաններու հրահանգ տրուեցաւ հսկել տանը առջին ու ձերբակալել գողերն, «եթէ վերադառնան»: Բայց գողերը չվերադարձան, և հիմա Մր. Էյլմար կ'ողբայ կորսուած իր կարասիներուն և ուրիշ արժէքաւոր իրեղէններուն, զորս վերստին ձեռք ձգելու յոյս չունի:

Մ. ՎԻԴԴԷԻ ԱՂՋԻԿԸ ԿՈՂՈՊՏՈՒԱԾ.—Հաշտութեան Ռուս պատուիրակ Մ. Վիդդէի աղջիկը, Տիկին Նարիշքին, որ կինն է Պրիւսէլի Ռուս դեսպանատան գործակատարին, անցեալ գիշեր Թատրոն գացած տեղն գողեր յափշտակեր են 57 մարգարիտներէ բաղկացեալ իր մանեակը, 1,000 Անգլ. ոսկի արժողութեամբ: Ոստիկանութիւնն աշխատեր մնացած է այս քան յանդուգն գողութենէ մը. հակառակ կատարուած հետապնդութեանց գողերուն հետքը գտնուած չէ տակաւին:

ԶՕՐ. ՇԹԷՕՍԷԼ ԴԱՏԻ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ.—Պօյէրէ Տէլլօ Սէրօ կ'հաստատէ թէ Ռուս լրագրող մը վաւերաձեռնութեան դատ բացած է Զօր. Շթէօսէլի դէմ, որ պաշտօնագրի մը մէջ մատնիչ կոչած էր զինքը: Այդ լրագրողը Բորդ Արթուրի պաշարման միջոցին նոյն քաղաքը կ'գտնուէր:

ՉԻՆԱՑԻՆԵՐՈՒ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ԹՐԱՆՍՎԱԱԼԻ ՄԷՋ. — Եօհաննէսպուրկէն կ'գրեն թէ արեւելեան Ռանտի ոսկեհանքերուն մօտ կարգ մը Չինացիներ յարձակեցան հնդիկ հիւղակի մը վրայ, և դաչոյնի հարուածներով կտոր կտոր ըրին մէջը գտնուողները, անմիջէ մէկուն աղիքները դուրս թափելով, և ծանրապէս վիրաւորելով ուրիշ մէկ քանիներ: Բոլոր Չինացիներ ձերբակալուեցան:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ուլայի Բ. աստիճան տրուեցաւ Բիրմաթէի նախորդ գայմագամ Րէուֆ պէյի: Միւթեէմայիզի աստիճան՝ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան մասնագիտական ժողովոյ պաշտօնեայ ճարտարագէտ Ահմէտ Ֆէրիտ պէյի: —Ա. Մէճիտիյէի պատուանշան տրուեցաւ Թղթատարական և Հեռագրական Վարչական Ժողովոյ անդամ Ծորձի Հարֆուշ էֆ.ի, որ ատեցաւ նաև Իմթիյազի ոսկի շքադրամ:

ՔՕԼԵՐԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ.— Ինչպէս հեռագիրները ծանուցին, այս պահուս քօլերայի համաճարակ մը կ'սիրէ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ այլ և այլ կողմերը: Կայսերական Իրատէ մը հրամայեց որ հարկ եղած վայրերու մէջ առողջապահական միջոցներ ձեռք առնուին, պէտք եղած քննիչները ղրկուին ո՛ւր որ պէտք է, բժշկական քննութիւն ըլլայ և Եւրոպայի այլ և այլ կողմերէն եկող ճամբորդները մի առ մի խիստ քննութեան ենթարկուին: Որպէս զի Պոլսոյ մէջ ալ վերջին աստիճան հոգ տարուի առողջապահական միջոցներու գործադրման, քաղաքապետական պաշտօնատան մէջ բժշկական յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, անդամակցութեամբ Ֆէրիտ Ֆէյզի փաշայի, Զամպաքօ, Իլիաս, Նիքոլաքի, Էօմէր փաշաներու, Վսեմ. Տքդ. Օրմանեան Կամիտաս էֆ.ի, Տքդ. Չէքէրիա պէյի. Տքդ. Սթիքօուլիս, Զիթէրեր, Գոգլաթօս և Տքդ. Յովհաննէս Խորասանճեան էֆէնտիներու: Բժշկական այս յանձնաժողովն հետեւեալ որոշումները տուաւ.—1. Ամէնէն աւելի ուշադրութիւն պէտք է ընծայել Դալաթիոյ, Խասգիւղի, Թօփգափուի, Պալըք Բազարի, Բերայի և Պոլսոյ թաղերուն մաքրութեան, և սովորական ժամանակներէ շատ աւելի մեծ խնամով պէտք է մաքրել զանոնք: 2. Քաղաքապետական պաշտօնեայք պէտք է մեծ խնամով քննեն մայրաքաղաքիս մէջ չուկաններու և վաճառանոցներու մէջ և այլուր ծախսուած ամէն տեսակ ուտելիքներ և ըմպելիքներ, պէտք է չնչեն առողջութեան վնասակար ուտելիքներն ու ըմպելիքները: 3. Քաղաքապետական և Պոլսոյ մէջ բժշկութիւն ընող ամէն բժիշկներ պէտք է մեծ խնամով քննեն իրենց շրջանակին մէջ գտնուած հիւանդները, և եթէ կասկածելի կամ առողջապահական միջոցներու կարօտ դէպք մը տեսնեն, պէտք է անմիջապէս իմաց տան: 4. Արգիլուած է տուներէ, խանութներէ և վաճառանոցներէ աղտոտութիւն դուրս թափել, այլ պէտք է յատուկ ամանի մէջ հաւաքել և Բոնչուքի պաշտօնեաներուն յանձնել, երբ իրենց կարգով գան աւլուքներն և աղտոտութիւններն հաւաքելու: Թէ այս անօրէնութիւնք ո՛ր աստիճան կարեւոր են, հարկ չկայ բացատրել հոս: Որքան ալ որ Կայսերական կառավարութիւնն հոգածու է ժողովուրդին առողջութեան, և առողջապահական միջոցներու գործադրման, բայց հանրութիւնն ալ պէտք է օժանդակէ իր առողջութեան համար ձեռք առնուած միջոցներուն, որպէս զի առողջապահական պաշտօնեաներու գործը դիւրանայ, և տեղի չտրուի հիւանդութեանց ճարակ գտնելուն: Եւրոպայի մէջ բացարձակապէս արգիլուած է աւլուք և տան աղտոտութիւններ դուրս թափել, դժբախտաբար հոս հոգ չի տարուիր այս կէտին, և շատ տուներէ կամ վաճառանոցներէ կ'թափուին աւլուքներ և աղտեղութիւններ, բայց պէտք է գիտնալ թէ անոնք մեծագոյն տարածիչն են համաճարակ ախտերու: Տքդ. Նաֆիզ պէյ Զիղէֆիլէ ղրկուեցաւ, Համպուրկի և Կալիցիոյ մէջ ծագած քօլերային այս կողմերը տարածման դէմ միջոցներ ձեռք առնելու համար: Զիղէֆիլէ ղրկուեցան նաև ախտահանիչ գործիք մը, և այլ և այլ գործիքներ:

ԷՏԻՐՆԷԻ աղետալի հրդեհէն վնասուածներուն օգնելու և յառաջ եկած կարօտութեան դարման տանելու համար, ինչպէս պատմեցինք, Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ Նպաստահաւաք մարմին մը կազմուի. այն յանձնաժողովը կազմուեցաւ Քաղաքապետական պաշտօնատան մէջ, և սկսաւ գործի: Կայս. Իրատէ մը հրամայեց նաև որ այսպիսի Նպաստահաւաք մարմիններ կազմուին նաև բոլոր կուսակալութեանց մէջ, և բարեսէրներու նուէրներն հաւաքեն: Էտիրնէի մէջ կազմուած յանձնաժողովն սկսաւ իրենց տէրերուն վերադարձնել հեռաւոր մզկիթներ, եկեղեցիներ, հրապարակներ փոխադրուած կահկարասիները: Կայս. բարեհաճ Իրատէ մը կ'հրամայէ որ հրդեհին պատճառաւ բոլորովին կարօտ մնացած ընտանիքներու բնակութեան համար հարկ եղած միջոցները չուտով ձեռք առնուին: Նոյնպէս հրաման ղրկուեցաւ բոլոր ապահովագրական ընկերութեանց որ իրենց ապահովագրած տուներու արժէքը չուտով վճարեն:

ԹՈՒՐՔԵՒՍԵՐՊ առևտրական դաշնագրին քննիչ յանձնաժողովն երեք համագումար նիստ կազմեց արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ, նախագահութեամբ մաքսային վերատեսուչ Հասան Ֆէհմի փաշայի: Սերպ դեսպանատան Բ. թարգման Մ. Զիվքովիչ քարտուղար կարգուեցաւ սերպ պատուիրակութեան: Սերպ Ա. պատուիրակ Մ. Սիմիչ իր կառավարութեան կողմէ պատրաստուած նախագիծ մը մատոյց ժողովին, երբ հիմ ծառայելու համ-

մար Ա. Նեսուին մէջ կատարուելիք խորհրդակցութեանց։ Օսմ. պատուիրակները պիտի քննեն այս նախագիծը։

ԹԼՓԱՏՈՒԹԻՒՆ. — Երէկ 300 աղաք եւ Թլփատուեցան Համիտիէ Մանկանց հիւանդանոցին մէջ, և նուէրներ ստացան։ Այս առթիւ եւս բարեմաղթութիւններ կատարուեցան Կայս. արեւշատութեան համար։ Թլփատեալ բոլոր տղոց լուսանկարները մատուցուեցան յառ Կայս. Գահոյից։

ՍԷԼԱՆԻԿԷ կ'գրուի թէ ռուսական զօրաց վերակազմութեան պաշտօնեայ Ա. Ֆէբէֆ Տէ Ճօրճիս փաշա Կայս. Գահակալութեան տարեդարձին օրը հացկերոյթ տուեր է ռուսական զօրաց սպաներուն և զինուորներուն ի պատիւ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Գերման դեսպանն և ֆրանս. գործակատարն երէկ տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի հետ։ — Հելլէն դեսպանը տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։ — Անատոլուի երկաթուղեաց ընդհ. Տնօրէն Մ. Հիւկնէն տեսակցեցաւ Ներքին գործոց նախարար Մէմտուհ փաշայի հետ։ — Բարիզի Օսմ. դեսպան Սալիհ Միւնիր փաշա տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի հետ։

ԲԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ կողմէ հրաման տրուած ըլլալով որ Շիշլի, Նշան Թաշ և Համիտիյէ մանկանց հիւանդանոցին շրջակայքն օդային կազով լուսաւորուին, սկսուեցաւ խողովակներու հաստատման։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ. — Ռումէլիի Կայս. Նահանգաց ընդհ. քննչութեան կողմէ տրուած հրամանին վրայ ձերբակալուեցան 16 պուլկար աւազակներ, որ Գոսովայի և Մանաստըրի կուսակալութեանց մէջ ոճիրներ գործած էին։

ԱՆԱՍՆԱՀԱՄԱՐ. — Զինուորական սպառազինութեանց վերատեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Պոլսոյ և երեք արուարձաններուն մէջ անասնահամարը պիտի սկսի յառաջիկայ Սեպտ. 1ին։

ՀԵԼԼԷՆ դեսպան Մ. Կրիբարիս մէկ քանի օրէն Աթէնք պիտի մեկնի արձակուրդով։

ԼԷԱՆՏՐԻ ԱՇՏԱՐԱԿԸ (Գըզ Գուլէսի) սկսուած է նորոգուիլ. հոգ պիտի տարուի որ հին ձեւը բնաւ փոփոխութիւն չկրէ։

ՀԻՆԳ ՓԱՐԱՅԻ ՀԱՄԱՐ. — Թօփգափու, Սալը Պազարը փողոցին մէջ երէկ սարսափելի ոճիր մը գործուեցաւ։ Հողաթափավաճառ Սալիմ եւ [illegible] և կօշկէրէն դաշունահար ըրաւ խոհարարավաճառ Նիքօլին, որուն հետ բանավէճ մ'ունեցած էր քիչ առաջ հինգ փարայի համար։ Վիրաւորեալն անյոյս վիճակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Պետական Խորհրդոյ ելմտական ճիւղին օգնական անդամ Նուրի պէյի տունէն 55 ոսկի արժողութեամբ զարդ գողցուեցաւ, և գողերէն մէկը գտնուեցաւ Ճէմալ անուն մէկու մը տունէն, ոստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկած է։

ՀՐԴԵՀ. — Բերա, Գալաթաճէօ Գուլլուք, երէկ հրդեհ ծագեցաւ ծովային գործոց հանգուցեալ նախարարին ժառանգորդներուն սեփհական մէկ տունէն, ուր վարձքով կ'բնակէր կահագործ Սթէֆան։ Տունն ապահովագրուած էր։ Հրդեհին պահուն տան մէջ քարիւղի թիթեղ մը և քարիւղի մէջ թաթխուած լաթեր գտնուած ըլլալով, այնպէս կ'կարծուի թէ հրձիգութեան փորձ եղած է։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց վարձակալը։

— Այս առտու հրդեհ ծագեցաւ Մեծ-Կղզի, կաթոլիկ եկեղեցւոյն մօտ, և հրոյ ճարակ եղան 10 խանութ։

ԺԱՄԱՆՈՒՄ. — Երէկ, Մէսաժըրիի Նաւէ Զէ շոգենաւով մայրաքաղաքս ժամանեց Կայս. Անձնական Գանձու նախարարութեան և Հանր. Պարտուց Վարչութեան երկրագործական խորհրդական Վեհմ. Գէորգ էֆ. Թօրգոմեան, որ երկու ամսէ ի վեր արձակուրդով Ֆրանսայի ջերմուկները կ'գտնուէր առողջութիւնը դարմանելու համար։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Դպրոցներուն և եկեղեցական կալուածներուն ետ տրուելին հրամայող Կայսերական Ուքազին հրատարակման վրայ, Շուլավէր գիւղի տանուտէր (գիւղապետ) Պրն. Մեհրապեան գիւղին ժողովուրդն եկեղեցի հրաւիրելով, յայտներ է Ուքազին բովանդակութիւնն և յորդորեր է ծխականները՝ ծախք չխնայել տրական և իգական դպրոցներուն համար, առատ վարձատրել ուսուցիչներն ու վարժուհիները, որովհետեւ այս ուսուցիչներն ու վարժուհիները, յիշելով իրենց նախկին անձուկ դրութիւնը, և հիմա ամանք լաւ պաշտօն ունենալով, կարելի է որ չթողուն իրենց նոր պաշտօնները, և չուզեն աշխարհիկ բացուելիք տանմային—եկեղեցական դպրոցներուն մէջ։ Բացատրելով նաև ըստ Կայսերական հրամանի ընտրուելիք գաւառային մարմիններուն նշանակութիւնը, յորդորեր է ունկնդիրները պարկեշտ և պատուաւոր անձեր ընտրելու։ Վերջապէս, յիշեցնելով թէ դպրոցներուն և եկեղեցական կալուածներուն վերադարձուելուն համար պարտական են Փոխարքայ Վորոնցով Տաշքով կոմսի բարեխօսութեան, յանձնարարեր է մեծարել անոր անունը, «Վորոնցով Տաշքով» անունով հիմնելով ձրի գրադարան—ընթերցարան մը։ Ներկայք սիրով ընդունեցին, և Ս. Մեսրոպ եկեղեցիին մէջ գոհաբանական մաղթանք կատարուեր է։ Գիւղին քահանան Տ. Իսահակեան ազդու քարոզ մը խօսեր է, յորդորելով ժողովուրդը՝ կրթանուէր պարկեշտ և արդիւնաւոր աշխատութեան։ Յետոյ, եկեղեցւոյ բակին մէջ, տեղւոյն գաւառապետը, Պրն. Շանշեան, շնորհաւորեր է ծխականները՝ դպրոցներուն և եկեղեցական կալուածներուն ետ տրուելուն համար, և գովեր է Զարին արդարադատութիւնը։ Ուրիշներ ալ՝ գիւղին և շրջակայից բնակիչներէն՝ շնորհաւորութեան եկեր են, և ամէնուն բերնէն շնորհակալութեան հեռագիր մը ղրկուեր է Փոխարքային, յիշելով Կայսեր համար եղած բարեխօսութեան արտորողութիւնն և ծանուցանելով Ն. Վսեմութեան անունով ձրի գրադարան—ընթերցարանին հաստատումը Շուլավէրի գիւղացիներուն կամաւոր նուէրներովը։

Երուսաղէմէն Օգոս. 17 թուով գրուած նամակէ մը կ'առնենք.—«Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքն այսօրուան թուով պատասխան մը գրեց Կ. Պոլսոյ Ս. Պատրիարքին, գոհունակութիւն յայտնելով «նուիրած աշխատ-«ցութեան և հայուական խնդրոյն նկատ-«մամբ տարած ջանից և հոգածութեան «մասին»։ Ի մէջ այլոց կ'ըսէ.—«Ս. Աթոռոյս ուղղակի ներքին գործերուն վերաբերեալ ամէն տնօրինութիւն և կարգադրութիւն, զոր մեր Պատր. հեղինակութեամբ առանձինն և մեր Նախագահութեամբ գումարեալ առժամեայ Տնօրէն Ժողովոյ հետ համախորհուրդ կարգադրած ենք, Վանքին ներկայ պարագաներն և յարաբերութեանց պահանջները նկատողութեան առնելով, չենք վարանած առժամայն յայտագրել Ձեր Սրբազնութեան և Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ի գիտութիւն», եւն.։ Կ'շարունակէ պաշտօնագիրը թէ՝ «Որչափ Տնօրէն Ժողովն առժամեայ է, սակայն մեր իբր Պատրիարք Երուսաղէմի, նախագահութեան տակ մեր հաւանութեամբ և համաձայնութեամբ կ'տնօրինէ ամէն կարգադրութիւն, զոր անհրաժեշտ կ'համարինք Ս. Աթոռոյս պէտքերուն նկատմամբ։

«Տ. Գէորգ Եպսկ. ի մեր Փոխանորդութենէն հրաժարեցումը մեզ ուղղակի մեր Պատրիարքական իշխանութեամբ կատարած ենք և պարտաւոր էինք կատարել, վասն զի նա մեր այնքան տարուան ծառայութեամբ ստացած դիրքը խախտել փորձած էր, և որ մեծն է, յայտնի է թէ մինչև ո՞ր աստիճան Ս. Աթոռոյս շահերուն վնասակար կրնայ ըլլալ, ինչպէս բացատրած ենք արդէն մեր առ նոյն ինքն Տ. Գէորգ եպիսկոպոս ուղղեալ 20 Յուլիս, համար 41 պաշտօնագրովն և Տ. Մատթէոս Վ. Գայըգճեանի մեր յանձնարարութեամբ առ Ձեր Ամենապատուութիւնն ուղղած 9 Օգոստ., համար 147 գրութեամբ։ Տ. Արիստակէս վարդապետի յանձնուած պաշտօնն (*) առժամանակեայ էր, ինչպէս մեր առ Ձեր Ս. եղբայրութիւնն ուղղեալ հեռագրով յայտնած էինք, և այս անոր համար միայն որ Երէցեան եպիսկոպոսի հրաժարեցուցումն անմիջապէս կատարուի, որու մասին առժամեայ [illegible] մ'իսկ հանելու իրաւունք չունի ո՛չ Տ. Գէորգ եպիսկոպոս, և ո՛չ ուրիշ ո և իցէ միաբան մը։

«Կ'խնդրենք նաև յատկապէս և մասնաւորապէս, առանց երբեք կարեւորութիւն տալու Տ. Ղևոնդ վարդապետի Ս. Աթոռոյս ելմտական ապագային մասին պատիր խոստումներուն, հայուական խնդրոյն (որ նոյն իսկ Ղևոնդ վարդապետի մեր և վանքիս կանոնագրին դէմ ընդվզելուն հետեւանօք միայն ուղղակի Ազգ. Վարչութեան առեանն եղած է) [illegible] և զեղծագործին ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆ ՀԱՃԻԹ ՓՈՒԹԱՑՆԵԼ։»

«—Այսօր Երուսաղէմի Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքն աւագ Թարգման Տ. Սարգիս Վրդ. Ածէմեանին հրաման ըրաւ որ Ելեմտից տեսուչ Տ. Մատթէոս Վրդ. Գայըգճեանի անգործը հանելու գործողութեան ձեռնարկէ։ Եթէ հասնի, վաղուան ռուսական շոգենաւով պիտի ընկերանայ դէպ ի Պոլիս՝ նորընտիր Պատր. Փոխանորդ Տ. Եղիշէ Վրդ. Չիլինկիրեանին. ապա թէ ոչ յառաջիկայ շաբթու Պոլիս գալու համար պիտի մեկնի։

«—Նոր Պատր. Փոխանորդ Տ. Եղիշէ վարդապետին յանձնուած է 17 յօդուածներէ պատրիարքական հրահանգ մը, ուր գծուած են Պոլսոյ փոխանորդութեան պաշտօնն ու պարտաւորութիւնքը, նոյնպէս Երուսաղէմատան ելմտացոյցը 1905—1906 տարուան։ Ելմտացոյցի ընդհանուր գումարն է տարեկան 250 լիրա օսմ.։ Այս տարեկանին մէջն են Երուսաղէմատան վերաբերեալ բոլոր ծախքերը։ Փոխանորդարանին համար հաշուեալ անձերն են, մի փոխանորդ, մի ատենադպիր, մի խոհարար և մի հիւր։ Աթոռապատկան այն ամէն ծախքերը, որք Երուսաղէմատան համար որոշուած ընթացիկ մանրամասնութեանց չեն վերաբերիր, Փոխանորդարանի ծախքերէն արտաքոյ պիտի համարուին։ Փոխանորդարանի բոլոր ծախքերը գրել և գումարելէն յետոյ մի առ մի պիտի գրուին ամսատետրին մէջ, և պիտի ղրկուին Երուսաղէմ առ Տնօրէն Ժողովն։ Ինչպէս կ'տեսնուի, Երուսաղէմատան տարեկան ելմտացոյցը՝ որ գլուխն առեր կ'երթար ժամանակէ մը ի վեր, և տարին մինչև չորս հարիւր լիրան կ'անցնէր, այս անգամ յատուկ պատրիարքական հրահանգով, 250 լիրայի մէջ սահմանափակուած է։ Երուսաղէմի արդի ելմտական տեսչութիւնը՝ խիստ բարեկարգ ուղղութիւն մը առած է։ Շատ ծախքերու թոյլատու չէ։ Նոյն իսկ Պոլիս ղրկուած Պատր. Փոխանորդին ձեռքը՝ իր որոշ պիւտճէն և հրահանգը տրուած է, Ս. Պատրիարք Հօր ստորագրութեամբը վաւերացած, ինչ որ վանքին արդի անձուկ վիճակն և ելմտական մատակարարութիւնը կ'պահանջէ իրաւամբ. զի վանքէն արտաքսեալ կարգ մը աշխարհական մակաբոյծներ ու կարգազուրկներ դեռ կ'պատսպարուին Երուսաղէմատան մէջ, հակառակ կամաց Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքին։»

«—Հաշուեքննիչ մասնախումբը՝ Երուսաղէմ 1893 էն մինչև 1903 մատակարարական հաշիւները՝ հրաժարեցուցեալ Ելեմտից Տեսուչէն առած և քննութեան ենթարկած ըլլալով, ուզեց նաև Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքէն՝ 1903—1904ի մատակարարական հաշիւները։ Արդէն եւս մեկ[illegible] Ելեմտից Տեսուչ Տ. Մատթէոս Վրդ. Գայըգճեան, անմիջապէս ղրկած է պահանջուած նոյն շրջանի հաշիւները։»

(*).—Ինչպէս յայտնի է, Ս. Պատրիարք Հայրն ի նկատ առնելով Արիստակէս Վ.ի անկարողութիւնն այս պաշտօնին համար, յարմար դատեց առկախել հաշուոց փոխանցումը մինչև Տ. Եղիշէ Վ. Չիլինկիրեանի գալուստը։ ԾԱՆ. ԽՄԲ.

Երզրումի Առաջնորդ Տ. Զաւէն Ծ.Վ. կ'գրէ Պատրիարքարան թէ տեղւոյն երեւելիներէն Մտրտիրոս էֆ. և եղբարք Գավաֆեան, նկատելով որ Էրզին Գաւրպի, Գաւագ և Ապուլըրթման թաղերը՝ ազգ. վարժարաններէ բաւական հեռու գտնուելով, մանուկները վարժարան երթալու համար դժուարութեանց կ'հանդիպին, այնպէս որ չատեր կ'ստիպուին իրենց տան մէջ կրթուիլ, Էրզին Գաւրպի թաղին մէջ ունեցած մէկ ընդարձակ տունը նուիրեր է եկեղեցիին, իբր վարժարան ծառայելու, և վարժարանի համապատասխան վիճակի մը վերածելու համար պէտք եղած ծախքերն և կահ կարասիները հոգացեր են։ Էրզին Գաւրպի թաղը կ'գտնուի յիշեալ երեք թաղերուն կեդրոնը։ Տեղւոյն Գաւառ. Ժողովը շնորհակալութիւն յայտնած է յիշեալ նուիրատուներուն, և Տ. Զաւէն Ծ. Վրդ. կ'խնդրէ Ս. Պատրիարքէն որ օրհնութեան գիր մ'ուղղէ յիշեալ անձերուն։

—Արմաշի փոխ—վանահայր Տ. Թորգոմ Ծ. Վրդ. երէկ առաւօտ Պոլիս ժամանեց և վաղն Արմաշ կ'երթայ իր հետ առնելով սրբալոյս Միւռոն։ Նորընծայ չորս աբեղաները Ս. Խաչի տօնէն վերջ Պոլիս պիտի գան։ Տ. Թորգոմ Վրդ. երէկ ներկայացաւ Ս. Պատրիարք Հօր և վանքին մասին տեղեկութիւններ տուաւ։

—Սկիւտարի Միջնեկ Թաղ. Խորհուրդը երէկ նիստ գումարեց Ս. Խաչ եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ ատենապետութեամբ Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեանի։ Ներկայ էին նաև Թումիկ Սուրէնեան, Սարգիս Տանձիկեան, Միհրան Պէզազեան, Ռուբէն Չրաճեան, Համբարձում Գազազեան և Բարսեղ Աւետիսեան էֆ.ները։ Իսկ Մագսուտ Նարլեան և Ճիվան Արախնեան էֆ.ները բացակայ ըլլալով, իրենց քուէները տուած էին Տէր Ներսէսեան և Սուրէնեան էֆ.ներուն։ Խորհուրդն ուշադրութեան առաւ դպրոցական խնդիրն և փոխանակ Վերատեսչութեան, Կրթ. Յանձնաժողով անուանեց վարժարանաց հոգն առանձնոց մարմինն, ինչպէս են Աղքատախնամ և Պարտուց քարձման յանձնաժողովները։ Յետոյ նկատի առնելով երեք վարժարաններուն համար պատասխանատու ընդհ. տեսչի մը պէտքը, ինը քուէներու ութին քուէովն այդ պաշտօնին կոչուեցաւ Գալուստ էֆ. Մալաթեան, որ իրեն եղած հրաւէրէն վրայ, Խորհուրդին ներկայանալով ընդունեց պաշտօնն և Խորհուրդէն հրահանգ ստացաւ կազմել նպատակայարմար ծրագիր մը, որ յառաջիկայ կիրակի պիտի ներկայացուի Նոյն Խորհուրդին։ Երեք վարժարաններու համար ամսական 12,000 ղրշ.ի պիւտճէ որոշուած է։ Նորընտիր Տեսուչը փոխ—տեսուչ մ'ալ պիտի ընտրէ իրեն, եթէ առաջնորդ պէտք տեսնէ։ Երեք վարժարանները պիտի վերաբացուին Սեպտ. 1ին։

—Կեսարիոյ Առաջնորդ Տ. Տրդատ Սրբազան, Վարդավառի կիրակի օրը քահանայ ձեռնադրեր է տիրացու Մարտիրոս Քէնիշեան, անուանելով զայն Տ. Արմենակ։

—Յառաջիկայ Կիրակի Օգոստ. 28, Պրուսայի Առաջնորդ Գեր. Տ. Յովհաննէս Եպս. Արշարունի, ըստ փափաքանաց ազնուատոհմ Տիկին Սողոմէ Տատեանի, հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել ի հանդէսս հոգւոյ իր եղբօր հանգուցեալ Սարգիս պէյ Պալեանի՝ զոր ի գիտութիւն բարեպաշտից կ'ծանուցանեմք։ (Կնիք)
Գէնալը Կղզի, 26 Օգս. 1—2

ԷՏԻՐՆԷԷՆ լուր կուտան մեզ թէ ԻՒՆԻՈՆ ընկերութիւնն սկսած է արդէն վճարել վերջին հրդեհէն կրած վնասները, որոց գումարը 15,000 ոսկիի կ'հասնի։ Ընկերութեան Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէն Բայուբլեան Սիմոն էֆ. որ հրդեհին լուրն առնելուն պէս մէկ քանի քննիչներու հետ Էտիրնէ գացած էր, Պոլիս դարձաւ անձամբ ստուգելէ ետքն ամէն ինչ և կարեւոր գումար մը իր իսկ ձեռքով վճարելէ ետքը՝ մնացեալին կարգադրութիւնը թողլով իր քննիչներուն և քաղաքին մէջ ունեցած Գործակալին։ Վնասները մէկ քանի օրուան մէջ ամբողջովին պիտի վճարուին, փոյթ տարուելով որ անօգուտ ձեւակերպութեանց համար ժամանակ չվատնուի և մինչև անգամ թուղթերուն քննութեան համար պէտք եղած միջոցն իսկ կարելի եղածին չափ կարճեւի, որպէս զի հրկիզեալք կարենան օր առաջ տէր ըլլալ իրենց դրամին։— Այս տեղեկութիւնները հաճոյքով կ'արձանագրենք, որովհետեւ կ'զգանք թէ հասարակութեան համար մեծ կարեւորութիւն ունի այսպիսի տագնապալի պարագաներու մէջ ապահովագրական ընկերութեանց կողմէ ցոյց տրուած ուղղամտութիւնն և փութկոտութիւնը։ Այս անգամ ալ ԻՒՆԻՈՆ իր քայլը Ընկերութեանց մէջ առաջ կ'անցնի աղէտի պահուն իր պարտականութիւնները ճշտիւ և շուտով կատարելու համար։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

"Կ. ՊՈԼՍՈՅ" ԵՒ "ՖՈՒՒՆԻԷԼ"

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՆԻՍՏ
ՌՈՒՍԵՒՃԱՊՈՆ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՄԱՆ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, Սեպտ. 7. —Լրագիրները լեցուն են հաշտութեան դաշնագրին պահուն տեղի ունեցած միջադէպերուն նկարագրութիւններով։ Դաշնագիրն ստորագրուեցաւ Գչ. օր, ժամը ճիշդ 4ին։ Խորհրդակցութեանց սենեակին մէջ խորին լռութիւն կ'տիրէր դաշնագիրն ստորագրուելէ առաջ եւ ստորագրուած պահուն։ Առաջին անգամ ստորագրեցին Մ. Վիդդէ եւ Պարոն Ռօզէն, ապա Պարոն Քոմուրա եւ Մ. Դաքահիրա։ Այն պահուն, Բորդսմութի բերդը թնդանօթի 19 հարուած արձակեց, եւ եկեղեցիներուն զանգակներն սկսան հնչել։ Դաշնագրին ստորագրման գործողութիւնն աւարտելէն ետք, Մ. Վիդդէ դէպ ի Պարոն Քոմուրա յառաջ եկաւ, սիրալիր իմն անոր ձեռքը սեղմեց. ապա բոլոր ռուս պատուիրակներն իրարու եւեւ սեղմեցին Պարոն Քոմուրայի և ճարոնցի միւս պատուիրակներուն ձեռքերը, զորս երկար ատեն պահեցին իրենց ափին մէջ։ Ռուս պատուիրակ Պարոն Ռօզէն առաջին անգամ խզեց լռութիւնը, և յանպատրաստից, յուզեալ՝ առանձնաճառութիւն մ'ընելով, յայտարարեց թէ Ճարոնցիք իբր կատարեալ ճէնթլմէն վարուեցան Ռուսներուն հետ։ Յոյս յայտնեց որ Ճարոնի և Ռուսիոյ յարաբերութիւնք ասկէ ետքը սիրալիր պիտի ըլլան։ Պարոն Քոմուրա ի պատասխանի ըսաւ թէ ինք ալ այնպէս կ'յուսայ։ Ապա, հացկերոյթ մը տեղի ունեցաւ, ուր ռուս և ճարոնցի պատուիրակները խանդավառ բաժակաճառեր արտասանեցին։ Ճարոնցի պատուիրակները Դչ. օր մեկնեցան Պոսթըն, իսկ Ռուսք մեկնեցան Նիւ Եորք։ Պարոն Քոմուրա ըսաւ թէ Սեպտեմբերի վերջը միայն պիտի դառնայ Ճարոն, զի կ'ուզէ օգուտ քաղել Ամերիկա գտնուելէն և այցելել ամբողջ Քանատան։ Բրօֆ. Մարթէնս ըսաւ թէ կնքուած դաշնագրէն կը տեսնուի թէ Ռուսիա բացարձակապէս կը հրաժարի Ծ. Արեւելեան արկածախնդրական քաղաքականութենէն։ Ռուսիա իր բոլոր ոյժը պիտի հաւաքէ, ըսաւ, ո՛չ թէ պատերազմ մղելու, այլ արդիւնաւոր աշխատութիւն մը կատարելու համար։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 7. — Կայս. Ուքազ մը հրատարակուեցաւ, որով ստորհանուրկ կ'հռչակուին Գ. ծովակալ Նէպօկադով, և Իմպերատոր Նիքօլա, Ադմ. Սենիաւին, Ադմ. Աբրաքսին զրահաւորներուն հրամանատարները, որ նաև վտարուեցան զինուորական կարգէն։ Զարն հրամայեց որ վերայիշեալ երեք և Օրէլ անձնատուր զրահաւորներուն սպաները պատերազմական ատեանի մը առջև քաշուին, երբ դառնան Ռուսիա։ Իսկ Օրէլի հրամանատարին մասին այն ատեն միայն որոշում պիտի տրուի, երբ մարտանաւուն անձնատուութեան պարագաներուն վրայ տեղեկագիր հասնի Զարին։—Մեծ դուքս Միքայէլ Նիքոլայէվիչ պաշտօնակալ նախագահ և իշխան Սոլսքի նախագահ կարգուեցան Պետական Խորհրդին։

ԲԱՐԻԶ, 7. —Դանձէրի ֆրանս. դեսպանը կ'հեռագրէ թէ Էմիրը կատարեալ գոհացում տուաւ ձերբակալուած և ապա ազատ արձակուած Պու Մզիանի խնդրոյն վրայ Ֆրանսայի բոլոր պահանջումներուն։

ՀԱՄԲՈՒՐԿ, 7. — Գերման կայսրն ու կայսրուհին հոս հասան, զօրամարզերուն ներկայ գտնուելու համար։

ՎԻԵՆՆԱ, 8.— Բարձր. Խալիլ Պոլիս մեկնեցաւ։

ՄԱՐԻԵՆՊԱՏ, 8. — Էտուարդ թագաւորը մեկնեցաւ։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 8.—Շահը մեկնեցաւ։

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 8.—Թերթերը կ'ըսեն թէ Վիլհէլմ կայսրն ամերիկեան պատուիրակութիւն մը ընդունելով, այնպէս ըսաւ թէ Ճարոնցիք իրենց զինուորական յաջողութիւններէն ետք ա՛լ բաց դրան քաղաքականութեան չպիտի հետեւին ի Մանչուրիա։ Վիլհէլմ կայսր ըսաւ նաև թէ ինք համոզուած է Դեղին վտանգին գոյութեան, եւ քաղաքակրթեալ ամէն ազգեր պէտք է միանան անոր դէմ կռուելու համար։ Ամերիկայէն միայն կ'վախնան Ճարոնցիք, ըսաւ կայսրը։

ՆԱՑԻՕՆԱԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Սեպտ. 7.— Ռուս Հեռագրական Գործակալութեան Թղթակիցը կ'հեռագրէ Խարպինէ թէ Ռուսք Մանկոլիոյ սահմանագլուխէն 35 քիլոմէթր հեռու կէտի մը վրայ, ծայրայեղ ուժգնութեամբ յարձակում կրեցին Հունկուզ բազմաթիւ աւազակախումբերու կողմէ, որ յանկարծ թափեցան Ռուսներուն վրայ։ Ռուս զօրքերը մեծ դժուարութեամբ յաջողեցան ետ մղել Հունկուզները, որ թէեւ սաստիկ կորուստ ունեցան, բայց բազմաթիւ աւար տարին իրենց հետ։ Հունկուզները լսելով որ հաշտութիւն կնքուած է, ուզեցին վերջին անգամ օգուտ քաղել պատերազմին պատճառաւ յառաջ եկած խառնաշփոթ վիճակէն, ուզեցին աւարի տալ ռուս բանակը, մանաւանդ որ այնպէս կ'ենթադրէին թէ անպատրաստ պիտի գտնեն, քանի որ կացութիւնն անորոշ է և կրնան լեռները քաշուիլ։ Տակաւին Սպարապետ Լինեւիչ ծանօթ չինական կառավարութեան թէ Մանկոլիոյ սահմանագլուխը պէտք անցնի և հարկ տեսած միջոցները ձեռք պիտի առնէ, եթէ չինական կանոնաւոր բանակին զօրքերը չարգիլեն և Հունկուզները նորէն յարձակին ռուս բանակին վըրայ։ Կ'վախցուի որ այս միջադէպը խնդիր յարուցանէ ռուս և չինական կառավարութեանց միջեւ, և կնճռոտութիւններ ծագին, այնպիսի պահու մը երբ Ռուսիա և Ճարոն հաշտութիւն կ'կնքեն։ Չինաստան արդէն դիտողութիւն կ'ընէ պատերազմիկներուն կնքած հաշտութեան դաշնագրին մէկ քանի տրամադրութեանց դէմ զորս հակառակ կ'համարի իր շահերուն։

ԼՈՆՏՈՆ, 7. — Սթանտըրտի Թօքիօյի թղթակիցը կ'հեռագրէ թէ պետական նախկին պաշտօնատարաց Խորհուրդն ընդունած չըլլալով որ Խորհրդարանն ի նիստ հրաւիրուի, Դաքիճէ պիտի հրաժարէր, ընդհանուր ընտրութեանց ժամանակ ներկայանալու համար. բայց յետոյ փոխեց իր միտքը, եւ որոշեց պաշտօնին վրայ մնալ, բացատրութիւն տալու համար հաշտութեան պայմաններուն վրայ, եւ զայս կատարելէ ետք պիտի ներկայացնէ իր հրաժարականը։ Բորդսմութէ կը հեռագրուի Սէնթ Նէշըն թէ սխալ է որ զինադադարի խնդրոյն վրայ անհամաձայնութիւն ծագած ըլլալով ռուս եւ ճարոնցի պատուիրակներուն միջեւ, պիտի չարունակեն մնալ Բորդսմութ։ Պատուիրակները կ'մեկնին Բորդսմութէ։ Զինադադարի խնդիրը կարգադրուած է, բայց որպէս զի գործադրուի, կ'սպասուի որ Զարն եւ Միքատօն ուղղակի հրաման ղրկեն բանակներու վերին հրամանատարներուն։

ԱԶՈՒԵԼԻ ՀՐԴԵՀ ՊԱՔՈՒԻ ՄԷՋ

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 7.—Պէջէվլէտօ Վետօմօստի կ'իմանայ թէ ի Բեդերպուրկ Նոպէլ ընկերութեան հասած տեղեկագրեր կ'ըսեն թէ ահաւելի հրդեհ մը փճացուց նոյն ընկերութեան պատկանեալ 500է աւելի նաւթահորեր։ Հրդեհն այնքան զօրաւոր էր որ հրշէջ զօրքերը բան մը չկրցան ընել եւ ստիպուեցան ետ քաշուիլ։ Նաւթահորերու գործաւորք փախան։ Երկար ժամանակ եւ բազում դրամ պէտք է հրդեհին պատճառած վնասը դարմանելու համար։ Նոր հարուած մ'է այս քարիւղի ռուս ճարտարարուեստին դէմ, որ արդէն վնասուած էր պատերազմին պատճառաւ։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆՔԱՅԻՆ ՍԱԿԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 7.—Անգլ. Պանքան զեղչի սակը 3 %ի բարձրացուց։

ԲՈՐԴՍՄՈՒԹ, 7.—Ռուս եւ ճարոնցի պատուիրակներն հեռագրաւ ծանուցին իրենց կառավարութիւններուն թէ հաշտութեան դաշնագիրն ստորագրուեցաւ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ- ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 6.

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Բորդսմութի հաշտութեան դաշնագրին գործադրութիւնն երկար ժամանակի կարօտ է։ Այսօր, դաշնագիրն ստորագրուելէ ետք յիսուն օր պէտք է անոր փոխանակութեան համար, այսինքն ըստ դաշնագրի, մինչեւ Հոկտ. 25 պայմանաժամ որոշուած է այդ գործին։ Մանչուրիոյ պարպուելուն համար ալ 18 ամիս որոշուած ըլլալով, ճարոնական և Ռուս զօրքերը մինչև 1907 Մարտ 25 դուրս պիտի ելնեն Մանչուրիայէ. հետեւաբար, դաշնագրին միւս պայմաններուն գործադրութեան համար, ուրիշ պայմանաժամներ որոշուած են, մինչեւ որ Մանչուրիա վերստին կատարելապէս Չինաստանի անցնի, և երկաթուղիներուն խնդիրները, Սախալինի սահմանագծին որոշումը, պատերազմական գերիներուն յանձնումը, առեւտրական և ձկնորսութեան պայմանագիրներուն կնքումը կատարուին։ Գերիներուն և վիրաւորեալներուն սնուցման և դարմանին ծախսուած գումարին որոշումն ալ երկար ժամանակի կարօտ է, զի դաշնագրին ԺԳ. յօդուածին տրամադրութեան համաձայն այդ գումարը վաւերական պաշտօնագիրներով և հաշիւներով պիտի որոշուի։ Հետեւապէս կ'տեսնուի որ դաշնագրին գործադրութիւնն ոչ միայն ժամանակի այլ և դժուարին աշխատութեան խնդիր է։

ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒՄԸ

ԲՈՐԴՍՄՈՒԹ, Սեպտ. 5.—Մօվլոյին պաշտօնատան առջև արձակուած թնդանօթներ ծանուցին այսօր ռուսաճարոնական հաշտութեան դաշնագրին ստորագրուիլը, որ ըստ պաշտօնական տեղեկութեան, ժամ 3.47ին տեղի ունեցաւ։ Նախ Մ. Վիդդէ ստորագրեց, ապա Քոմուրա։ Ստորագրութենէն առաջ կէս ժամու չափ դաշնագիրն ընթերցմամբ զբաղեցան։ Թնդանօթի հարուածներէն անմիջապէս ետք, Բորդսմութի, Նիւքասըլի և Քիթըրիի եկեղեցիներուն զանգակներն սկսան հնչել։ Ամենուրեք դրօշներ պարզուեցան։

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

ԲՈՐԴՍՄՈՒԹ, Սեպտ. 4.—Պարոն Քոմուրա այսօր Ուէնթուորթ Օթէլի հիւրերուն ընդունելութիւն մ'ըրաւ անգլօ-ամերիկեան [illegible] համաձայնութեան։ Ընդհանուրին ձեռք թօթուելու արարողութեան ատեն, միւս Ռուսներուն հետ Մ. Վիդդէ ալ ներկայ գտնուեցաւ երեք վայրկեանի չափ։ Վաղը դաշնագրին ստորագրուելէն ետք եպիսկոպոսական եկեղեցւոյն ծէսին համաձայն գոհաբանական աղօթք մը տեղի պիտի ունենայ։ Նիւ Եորքէն ռուս քահանաներ կուգան երգեցիկ դպիրներու հետ, աղօթքին մասնակցելու համար։

ՌՈՒՍ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

ՀԱՄԲՈՒՐԿ, Սեպտ. 5. —Համպուրկէ և Պրէմէնէ Ռուսիոյ ծախու առած այն նաւերը, որք Լիպաուի և Քրօնշդատի մէջ կ'սպասեն, հրաման ստացան անմիջապէս Սասէպօ ճարոնական նաւահանգիստն երթալ և հոն գտնուած Ռուս գերիները Ռուսիա փոխադրել։

Մ. ՎԻԴԴԷԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Սեպտ. 5. — Մ. Վիդդէի մօտալուտ վերադարձին համար հանդիսաւոր ընդունելութիւն մը կ'պատրաստուի։ Ի մէջ այլոց «փոխադարձ օգնութեան» ընկերութեան անդամներն ոսկեզօծ գեղեցիկ մը պիտի մատուցանեն Մ. Վիդդէի սա ձօնով. «Երախտագէտ կիներէն և մայրերէն առ հաշտարարն։»

ՌՈՒՍ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

ԼՈՆՏՈՆ, Սեպտ. 5. — Ստանտըրտի Բեդերսպուրկի թղթակիցը, Ռուս ելմտական նախարար Մ. Քօքօվցէվի հետ տեսակցութեան պահուն խօսեցաւ նաև կառավ. խորհրդական Տօքդ. Մարդէնի «Ռուսիոյ ելմտական վիճակը» գրութեան վրայ։ Նախարարն այդ գրութիւնը չարամտութեան արդիւնք համարելով հետեւեալ տեղեկութիւնները տուաւ.. — Նախ ըսաւ թէ 1906ի ելմտացոյցին հաշուեկշիռը չատ գոհացուցիչ է։ Կ'յուսամ որ 1906 տարւոյն մէջ արտասովոր ամէն ծախքերն ալ կանոնաւոր ելեւմուտներով պիտի գոցուին։ Կ'կրկնեմ ինչ որ երկու օր առաջ ըսի կայսեր, թէ Ռուսիոյ ելմտական կացութիւնը չատ լաւ կ'տեսնեմ և թէ ուրախ եմ որ պատերազմին վերջանալէն ետք այս լաւութիւնը պիտի կրնա՛մ ապացուցանել կայսեր։

** Նախարարն հետեւեալ տեղեկութիւնները տուաւ Ռուսիոյ ելմտական կացութեան և պատերազմին վրայ.—Առանց հաշուելու բանակին և նաւատորմին ծախքերը, պատերազմին ծախքը մինչև ցարդ 1300 միլիոն ռուբլի եղած է, մինչդեռ 300 միլիոն գանձային պահեստէ, 300 միլիոն Ֆրանսայի մէջ եղած 5 % փոխառութենէն, 231 միլիոն Գերմանիոյ մէջ եղած 4 1/2 % փոխառութենէն, 150 միլիոն ներքին առաջին փոխառութենէն, 400 միլիոն վերջին երկու անգամու ներքին փոխառութիւններէ և 150 միլիոն ալ Գերմանիոյ մէջ հանուած 5 % տոկոսաւոր գանձատոմսերէն պատրաստ դրամ կայ։ Պատերազմի ատեն պետական ելեւմուտները փոխանակ նուազելու, աւելցան, այնպէս որ 1905ի առաջին վեցամսեայ մէջ ելեւմուտն 52 միլիոն ռուբլի աւելի էր 1904 տարւոյն առաջին վեցամսէի գումարէն, և 62 միլիոն ռուբլի աւելի, 1903 տարւոյ առաջին վեցամսէի ելեւմուտի գումարէն։

ՔՕԼԵՐԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ, Սեպտ. 5. —Վիսդուլ գետին մօտակայ վայրերուն մէջ քօլէրայի դէպքերը կղզիացնելու և վարակեալ վայրերը չեզոքացնելու համար թէ՝ Գերմանիոյ և թէ Աւստրիոյ կառավարութեանց կողմէ խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան։ Այս առտուան լուրերը, դէթ առ այժմ, չատ հանդարտեցուցիչ են. մանաւանդ Կալիցիոյ առողջապահական վերատեսչին՝ Մ. Մէյրուռվիչէ մեր թղթակցին տըրուած տեղեկութիւնները։ Մ. Մէյրուռվիչ չատ տարիներէ ի վեր, իբր մասնագէտ, բազմաթիւ առիթներ ունեցած է քօլէրայէ վարակեալ երկիրներու մէջ պաշտօնի կոչուած ըլլալով, մօտէն քննելու և ճանչնալու այս համաճարակին տարածման և կրկնութեան դէմ անհրաժեշտ եղող պայմանները։ Համաճարակ հիւանդութեանց դէմ իր խմբագրած կանոնագիրը, որուն կ'հետեւին այժմ Գերմանիոյ մէջ ևս, հիմ պիտի բռնուի այն պետական խորհուրդին խորհրդակցութեանց որ մօտերս պիտի գումարուի միջոցներ ձեռք առնելու համար այն ախտին դէմ, որ, ինչպէս կը հաւաստեն բժիշկները, կ'սպառնայ առաջիկայ գարնան։ Այսօր նորէն Վիսդուլի մերձակայ վայրերէն մէկ քանիին մէջ 11 նոր դէպք կայ. ցարդ 77 հիւանդացողներէն 24ը մեռան։ Կալիցիոյ մէջ երէկ նոր դէպք չկար, ոչ ալ Համպուրկի մէջ։

(Neue Freie Presse, Սեպտ. 6, Դչ.)

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ռ.	99 37
Ամէնէն բարձր գին	»	100 10
Ամէնէն վար գին	»	99 35
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	134 25
Ամէնէն բարձր գին	»	135 37 1/2
Ամէնէն վար գին	»	134 —
Թումպագ	»	85 —

ԲԱՑՈՒՄ, 26 Օգոս.

Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ռ.	100 06
» » ժամ 4ին		100 02
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	134 25
» » ժամ 4ին		134 25
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	18 —
Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէ Ա.	Ֆր.	314 25
» » » Բ.	»	270 —
Թօրաֆ Կ. Պոլսոյ	»	514 —
Անատօլուի երկթ. պարտ.	»	525 —
» » բաժն.	Ա.Ռ.	16 50
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	3 85
Թումպագ բաժնեթուղթ	Ղրշ.	755 —
» ժամանակ	»	265 —
» [illegible]	Ֆր.	488 —
Թումպագ	»	88 —
Շիրքէթի Խայրիէ	Օ.Ռ.	34 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միաց. 1 ամսուան	Օ.Ռ.	2.50	2.40
» » 8 »	»	5.50	—
Ռումէլիի Երկթ.	Ֆր.	2 —	—

ՍՈՒ. ՔԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լօնտոն 3 ամիս	110 20	109 25
» չէք	110 05	109 25
Բարիզ 3 ամիս	22 75	22 95
» չէք	22 85	22 95
Պերլին մարք	18 55	18 65
Վիեննա քաւրօն	21 80	21 90

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՅ

Անգլիական ոսկի	Ղրշ.	109 33
20 ֆրանքնոց	»	87 14
20 մարքնոց	»	107 —
Բոլ Իմբերիալ	»	91 10
Բրիմիզ	»	51 04
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107 38
Պէշլիք	»	104 20
Նոր Մէթալլիք	»	103 20
Բայլը Մէթալիք	»	8 64

Անցք Ա. Անտիկացի, Ղալաթիա

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Սեպտ. 7

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա.Ռ.	91 50
» » գոց.	»	91 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14 12
Եգիպտական Միացեալ	»	106 13
Անգլ. Քօնսոլիտէ	Գ.Կ.	90 12
Հելլէնական Ռենդ 1881	»	43 50
» Մոնոբոլ	»	54 50
Պուլկար. փոխառ. 1892	»	101 50
Թումպագ	»	3 43
Ճաբոնական 4 %	»	90 50
Ռուսական		95 75
Փոխառ. Բարիզի վրայ	»	25 275
Դրամազեղչ	»	3 —

ԲԱՐԻԶ, Սեպտ. 7

Օսմանեան Միացեալ բաց.		92 70
» » գոց.		92 87
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	195 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	607 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	415 —
Օսմ. Մաքսային փոխառ. 4 %	»	470 —
Ֆրանս. Ռենդ 3 %	»	100 32
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ Սեպտ. 7

Օսմ. Միացեալ		90 90
Զինուորական փոխառութիւն 1903		88 60
Անատօլուի Երկ. պարտամ. մարք		103 70
» » բաժնեթ. 60 %	»	120 —
Ռուսական 4 %	»	92 80
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	138 50
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	»	20 320
Դրամազեղչ		3

ՎԻԵՆՆԱ, Սեպտ. 7

Փոխան. Բարիզի վրայ	քաւրօն	95 40
» Լոնտոնի վրայ	»	240 10
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	146 —
Օսմ. Ռէժի	»	383 —
Դրամազեղչ		3 —

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LIMITED

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ֆ Ի Ն Ի Ք Ս

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՅԱՄԻՆ 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնուելէն ի վեր աւելի քան մէկ դար, տակաւ իր գործերը ընդարձակելով, աշխարհի ամէն կողմերը ... Դրամագլուխն և պահեստի գումարը 4,500,000 ոսկի։ ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութեան ... վճարուած ... գումարը 26,000,000 ոսկի է ... 50—25

ESTABLISHED 1782

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,500,000

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի, շէնք, կահաւորութիւն և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ ... ով ... բոլոր ... վնասները։

Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ընդհ. Գործակալ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց.

Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1։

ՓՈԽ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ Ի ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒՐՓԷՆ ԱՐԻԿԵԱՆ Եմին պէյ խան թիւ 1 և 2 — ԺԻՎԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ Ֆէնտագլեան խան

Քննիչ Բիսքերու (Inspecteur des Risques) Ա. ԷՆՔՍԷՐՃԵԱՆ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ. — 1890ի 4% Օսմ. Քոնսոլիտէ պարտաթղթերէն ոչնչացողներուն կ'ծանուցուի թէ 1905 Սեպտ. 1/14էն սկսեալ պիտի վճարուի 31 թիւ կտրօնը, որուն պայմանաժամը կ'աւարտի այդ թուականին, ինչպէս նաեւ նոյն փոխառութեան այն պարտաթղթերն որոնք ամորթի ելած են 1905 Օգոստ. 1/14ին։ Գործողութիւնը տեղի պիտի ունենայ Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին մէջ, առաւօտեան ժամը 10էն իրիկուան ժամը 2, ամէն օր, բացի կիրակի օրերէն, իսկ ուրբաթ օրերը՝ ժամը 10էն մինչեւ կէսօր։ Կտրօններուն և պարտաթղթերուն փոխարէն, որոնց պէտք է կցուած ըլլան թուաւոր ցուցակներ, անձերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ պէտք է 10 օր վերջը ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքային Ղալաթիոյ կեդրոնատեղին, վճարուելու համար։

Կ. Պոլիս, 5 Սեպտ. 1905 3—2

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՍԽԱԼՈՏԻ ԲԷԺԻԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Թուրքիոյ ծխախոտի չահակցական Ռէժիի վարչութեան բաժնետէրերու սովորական ընդհանուր ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Սեպտ. 14/27ին, չորեքշաբթի օրը, Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Վօյվօտա փողոց, վարչութեան կեդրոնատեղին մէջ՝ կէսօրէն ետքը ժամը 2ին։ Խորհրդակցութեան առարկայ պիտի ըլլան, 1. Վարչ. Ժողովին տեղեկագրին ընթերցումը, 2. 1320 տարւոյ հաշուեկշռին և հաշիւներուն վաւերացումը, 3. Շահաբաժինը, Վարչ. Ժողովոյ անդամներուն բաժինն և բաժնետէրերուն վերաբերող փախանցուած շահը որոշելու մասին՝ Վարչ. Ժողովին առաջարկները, 4. Վարչ. Ժողովոյ անդամներուն անուանումը։ Այս Ժողովին մասնակցելու համար առ նուազն երեսուն բաժնի տէր եղող բաժնետէրերն իրենց բաժնեթուղթերը պարտին առ աւանդ դնել մինչեւ Սեպտ. 3/16, շաբաթ օրը յանձնել Կ. Պոլիս՝ Վարչութեան կեդրոնատեղին, Պերլինի մէջ՝ Պէհրէնդաս (Մ. Ս.) Պլայխրէօտէր պանքային, Լոնտոնի մէջ՝ Թրակմորթըն փողոց՝ Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղին (թիւ 26), Բարիզի մէջ՝ Մէյերպէր փողոց՝ Օսմ. Պանքային (թիւ 7) և Վիէննայի մէջ՝ առեւտրական և ճարտարարուեստական առանձնաշնորհեալ «Քրէտիթ Անշթալտ» ընկերութեան։ Ընդհ. Ժողովին մէջ մուտք կարենալ ունենալու համար ամէն աւանդի ընկալագիր մը պիտի տրուի։ Խորհրդակցութեան ներկայ գտնուող անդամներու քուէից մեծամասնութեամբ որոշում կ'տրուի։ Անդամներէն ամէն մէկն իր ունեցած իւրաքանչիւր երեսուն բաժնեթուղթերուն մէկ քուէ կրնայ տալ. այսու հանդերձ ո՛չ ոք իր անձին անունով ըլլալով՝ տասը, և թէ՛ իր ու թէ՛ իր փոխանորդեալին անունով՝ քսան քուէէն աւելի չի կրնար տալ։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՕՍՄ. 4% ՄԻԱՑԵԱԼ ՊԱՐՏՔ

4% ՕՍՄ. ԲՐԻՈՐԻՏԷ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

Վերոյիշեալ երկու փոխառութիւններուն 1905 Սեպտ. 1/14ի վեցամսեայ տոկոսը, և 1905 Օգոստ. 1/14ի 30րդ վիճակահանութենէն ամորթի ելած 4% բրիօրիդէ պարտաթղթերուն փոխարէնը պիտի վճարուին 1905 Սեպտ. 1/14էն սկսած, կտրօններուն վրայ նշանակուած բոլոր քաղաքներուն մէջ, մինչեւ 1906 Փետր. 1/14։ Այդ պայմանաժամէն վերջը, միայն Կ. Պոլսոյ մէջ պիտի վճարուին։

Կ. Պոլիս, 13/26 Օգոս.։ 6—5

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

Ամերիկեան Աղջկանց վարժարանիս նոր շրջանը կ'սկսի Սեպտ. 6ին չորեքշաբթի։ (Ն. Տ.)

Վարժարանս նոր յօյսերով յառաջ կը նայի գալ տարւոյն։ Անգլիերէն լեզուի ուսման հետ, որու միշտ մասնաւոր ուշադրութիւն կ'տրուի, Գաղղիերէն, Երաժշտութեան և կարի ու ձեւագրութեան ետև յուսալի է թէ հաւասարապէս զարկ պիտի տրուի։

Շարունակ ջանք կ'ըլլայ ներմուծել նոր մեթոտներ վարժարանին մէջ և զայն օժտել ամէնէն նոր գիրքերով։ Վարժարանին տեղն ընտիր է, սենեակներն օդաւէտ են և ջուրն առատ։

Խնամոտ ուշադրութիւն միշտ կ'տրուի աշակերտաց առողջութեան։ Այն ծնողներն որք կ'փափաքին իրենց աղջիկներն այս վարժարանը ղրկել, կրնան ուրիշ մանրամասնութիւններու ալ տեղեկանալ վարժարանին Ցոյցագրէն, որ պիտի ղրկուի զանիկա ուզողներուն փափաքողներուն։

Ցաւալի է որ բոլոր աշակերտուհիները վարժարանս պիտի վերադառնան, և ամէնն ալ պատրաստ պիտի ըլլան առաջին շրջանի թոշակը կանխիկ վճարելու, ինչպէս նշանակուած է Ցոյցագրին մէջ։

Միս Փատըրս և Միս Ալէն (որ տարուան մը բացակայութենէ ետքը իր գործին կ'վերադառնայ) վարժարանը պիտի գտնուին բացումէն մէկ երկու օր առաջ, նոր աշակերտուհիները ընդունելու, որ կրնան հետու տեղերէ եկած ըլլալ։

Բոլոր դիմումները պարտին ըլլալ առ Միս Հարիէթ Ճ. Փատըրս, Պրուսա։

5—4

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԴԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՅ ՍԿԻՒՏԱՐ

30րդ Տարեշրջան 1905—1906

Վարժարանս կ'վերաբացուի Սեպտեմբեր 5, Երկուշաբթի։ Առաջին շաբաթն յատկացուած է կարգադասական վերաքննութեանց։ Դասուց սկզբնաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ Սեպտ. 13, Երեքշաբթի առաւօտ։

Տնօրէնը պատրաստ է այս օրէն ընդունիլ վարժարանին մէջ՝ իրեն դիմող պատուարժան ծնողքները։

Փափաքողք կրնան տեսնել Մեզմէ վարժարանիս նորատիպ մանրամասն Ցոյցագիրը, որմէ կ'գտնուի նաեւ Պիգէնճեան գրատան մէջ, Պապը—Ալի ճատտէսի, թիւ 12։ Հիմնադիր—Տնօրէն

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

24 Օգոս. 1905, Սկիւտար 4—2

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԴԻՇԵՐՕԹԵԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՅ

Գատըգիւղ, Մէօհիւրտար ճատտէսի

Բանիմաց ծնողաց գնահատման և քաջալերութեան մէջ չորս արդիւնաւոր տարիներ յաջողութեամբ բոլորելով, վարժարանս մտած է իր 5ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ մէջ, իբրև Բօղչէշէհրի յարմարագոյն տղոց ինկող, յարակից ունենալով նաեւ Եէլտէ Նաբութճէ և Մանկապարտէզ։

Վարժարանս տարիէ մ'ի վեր փոխադրուած է նորագոյն լայնարձակ շէնքի մը մէջ, որ իր ներքին բաժանումներովը եւ օդաւէտ դիրքովը ալ դպրոցական ամէն յարմարութիւն կ'միացնէ իր մէջ, գիշերօթիկ և ցերեկեայ աշակերտաց համար հանգստաւէտութեան և առողջապահիկ ամէն պայման լրացնելով։ Կ'աւանդուի առնմալին լաւըլ կրթութեան մը հետ՝ լեզուաց (Թուրք. Հայ. Ֆրանս. Անգլ.) եւ գիտական անհրաժեշտ ծանօթութեանց հիմնական ուսումը։ Ֆրանսացի և Անգլիացի կարող վարժուհիներ իրենց յատուկ խնամքին և հոգածութեան առարկայ ըրած են ֆրանս. և անգլ. լեզուաց խօսելավարժութիւնը (Բոնուիմ)։ Աղջիկները մասնաւոր խնամքով կ'ուսանին նաեւ Առանին Տնտեսութիւն, Կար ու Ձեւ, Ասեղնագործութեան զանազան տեսակները (ձեռքով և մեքենայով), նաեւ ձայնական և գործիական երաժշտութիւն, մանաւանդ պէսպէս դաշնակ։ Գիշերօթիկներու համար կատարեալ սնունդ և ընտանեկան անթերի խնամք։ Վարժարանս, իր տարեկան որոշեալ թոշակէն դուրս, չունի կարգ մը օտար վարժարանաց յատուկ այն բազմաթիւ ծախքերն՝ որոնք տարւոյն վեր պատկառելի գումարի մը կ'յանգին։

Աշակերտաց վերամուտն և դասերու սկզբնաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ Օգոստ. 29 Բշ. օր։ Բանակցութեան համար գրով կամ անձամբ դիմել ի վարժարան։ Հիմնադիր—Տնօրէն

12—11 Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԻԵ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ 1905—1906

Վարժարանիս ԻԵ. տարեշրջանը կ'սկսի յառաջիկայ Սեպտեմբեր 1ին։ Նորեկ աշակերտներու մուտքի քննութիւնները տեղի կ'ունենան Օգոստոս 30ին և 31ին, իսկ դասերը կանոնաւորապէս կ'սկսին Սեպտեմբեր 1ին։

Վարժարանս, Թոշակաւոր գիշերօթիկ աշակերտներու ընդունելութեան համար, ունի երկու տեսակ պայման։ — Պէտք է վճարել

Միանուագ մուտք	3	Ամբողջ ծախքը վարժարանիս վրայ։
Ա. Տարեթոշակ	20	
Արձակուրդի տուրք	1	

Առանց մուտքի 12 օսմ. լիրա տարեթոշակ և 1 լիրա արձակուրդի տուրք, պայմանաւ սակայն որ աշակերտներու ծնողք հոգան իրենց և կամ Բ. գաւառաց զգեստի, կօշիկի, կարկտանքի, դասագրքերու և դպրոցական այլ պիտոյից, մահճակալի և անկողնոյ, ինչպէս նաև դեղօրէից ծախքը, իսկ վարժարանս տայ սնունդ և ուսում, եւ հոգայ լուացքի, բժիշկի և բաղնիքի ծախքերը։

Ցերեկեայ Թոշակաւորները պարտին վճարել 6ական Օսմ. Լիրա։

Մանրամասն տեղեկութեանց համար, ծնողք կամ պաշտպանք կրնան դիմել ի Կ. Պոլիս, Ազգ. Պատրիարքարան կամ ի Կարին՝ Վարժարանիս Տեսչութեան։

10—10 ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Կարին, 2 Յուլիս 1905

ՌՈՊԷՐԴ ԳՈԼԷՃ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտ. 1/13ին։ Կարգադրութիւններ եղած են վաճառականական ուսումը բաղձացուած կատարելութեամբ աւանդելու համար։ Վարժարանիս Մասնաւոր բժիշկը՝ ուսանողներու առողջութեան, մարմնամարզներուն և խաղերուն, ինչպէս նաև վարժարանիս ընդհանուր առողջապահական վիճակին վրայ կ'հսկէ։ Մարմնամարզի նոր և գեղեցիկ մասնաւոր շէնք մը կառուցուած է նորոգապէս, իր մէջ ունենալով մարմնամարզի ամէն տեսակ գործիքներ, վերջին դրութեանց համաձայն։ Երկու տարիէ ի վեր բացուած է նաև փոքր տղոց յատուկ նոր շէնք մը, ուր կ'ընդունուին մինչև 10 տարեկան աշակերտներ։ 25—11

ԳԱԻԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ ... ՀԱՄՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ... ՓՈՓՈԽ ԿՄՆԱՑ։

ՎԻԷՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԹԱՆԿԱԼԹԻ

49ՐԴ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Վարժարանս կ'բացուի 2/15 Սեպտ. 1905 միևնոյն աւղղութեամբ և ծրագրով Վարժարանս ունի արդի Եւրոպական դպրոցներու (Ecole Secondaire moderne, Realschule) ծրագիրը՝ միջավայրիս պիտոյիցը յարմարցուած։

ԼԵԶՈՒՆԵՐ.—Տաճկերէն, Հայերէն, Ֆրանսերէն, Գաղղիերէն, Անգլիերէն։

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—Ուսողական, բնապատմական, պատմական (կ'աւանդուին Գաղ. և Գերմ. լեզուներով)։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ.—Աշխարհագրութիւն, հաշուակալութիւն, թղթակցութիւն (Գաղ., Գերմ., Անգլ.)։

ՌՈՒՍՈՒՑԻՉՔ.—Ներքին և արտաքին 23 ուսուցիչ կ'դասախօսեն։

Նորամուտ աշակերտաց ընդունելութիւնը կ'սկսի Օգոս. 17էն, ամէն օր մինչև կէսօր։ Հ. ԳԷՈՐԳ Վ. ԲԱՆՋԻԿԵԱՆ

Վարիչ Վիէննական Մխիթարեան Վարժարանի 12—3

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ 1906 ՏԱՐԻՈՅ

352 էջ. 10 պատկեր որրանոցի. մասին տպագրութիւն. տոկուն կազմ։ Համառօտը 128 էջ և 37 էջ յաւելուածով 1 ղր. ընդարձակը 352 էջ և 261 էջ յաւելուածով 3 ղր., ոսկեզօծ լաթակազմը 7½ ղր. կ'ծախուի ամէն գրատան մէջ ի Պոլիս և ի Գաւառս։ Կեդրոնն Մատթէոսեան Տպարան։

Պարունակութիւն.— Տօմարական, Օրացոյց. Օսմ. Կայսրութեան Ինքնակալք. Պաշտօնատարք. Հոգեւոր Պետեր. Երկիրներ. Գաւառներ. Երկաթուղիներ. Թղթատարութիւն և Հեռագրութիւն։ Կրօնական. Ս. Հայրապետեն երկու ընտիր քարոզներ. Եղիշէ Եպս. Դուրեանէ 3 Երգ. Մելքիսեդեկ Եպս. Մուրատեանէ 1 Երգ։ Բարոյական 20 կտոր. ընտանեկան 30. բժշկական. տնտեսական դեղարան 25. տնական հիւանդապահութիւն. Առողջապահական Բերական. Ուսուցչական. Հարցարան 45 հարցերու պատասխան. Գիտական 20 կտոր. Պատմական 4. Երկրագործական 16. Կենսագրական 1. Վիճակագրական ճեպ բաժին. Զուարճալիք. Մրցանակաւոր 15 խնդիրներ. ծանուցումներ։

Փութալ գնել և օգտուիլ։ 20—5

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԳԱՏԸՔԻՒՂ-ՄՕՏԱ

Կ'բացուի Սեպտեմբեր 5ին (ըստ Հին Տ.)։ Այս հաստատութեան նպատակն է աշակերտներուն բարոյական և մտաւորական կրթութիւն մը՝ տոհմային պահանջումներուն համաձայն։ Առ այս, բաց ի միաբաններէ՝ որոնք վարժարանի վարչական մարմինը կ'կազմեն, ունի մայրենաչին հայ և օտարազգի լաւագոյն ուսուցիչներու գործակցութիւնը, որոնցմով կ'կազմուի քսան հոգիէ բաղկացած ուսուցչական խումբ մը։

Կ'աւանդէ Հայերէն, Թուրքերէն, Ֆրանսերէն, Գերմաներէն, Անգլիերէն, Լատիներէն և Իտալերէն լեզուները, յատուկ վաճառականական դասընթացք և կրթարանական բոլոր ընթացիկ ուսումը, ինչպէս նաև գծագրութիւն, նկար, մարմնամարզ, ձայնական երաժշտութիւն, փողերգութիւն (fanfare) ևլն։

Աշխարհիկ և հայրական հսկողութիւն մը կ'տիրէ աշակերտաց բարոյականին և կրթութեան վրայ։ Վարժարանս իր ծովահայեաց և օդաւէտ բարձր դիրքով՝ Պոլսոյ մէջ ամէնէն հաճոյագիւտներէն մէկն է, և օժտուած է առողջապահիկ կարեւոր միջոցներով, որոց մէջ այս տարի ևս նորութիւններ պիտի ներմուծուին։

Վարժարանիս ընթացաւարտները կրնան ուղղակի մտնել եւրոպական համալսարաններ. և սաուցիւ անոնց յարմարագոյններուն կ'ըլլայ այդ շնորհը՝ Մխիթարեան Վարժարանաց Խնամակալութեան կողմէ, անոնց ապագան լիուլի ապահովելու համար, ինչ որ մեծ առաւելութիւն մ'է Պոլսոյ միւս վարժարաններուն վրայ։

Վարժարանիս տարեկան զուտ թոշակն է գիշերօթիկներուն համար 25 Օսմ. լիրա։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել վարժարանիս տեսչութեան։

ՎԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ

Հ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՎՐԴ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գատըգիւղ—Մօտա 10—6

ԵՈՒՆԻԸՆ

ՄԱՐԻՆ ԻՆՇՈՒՐԸՆՍ ՔԸՄՓԷՆԻ ԼԻՄԻԹԸՏ

THE **UNION** MARINE

INSURANCE COMPANY LIMITED

ՀԻՄՆԵԱԼ 1863ԻՆ

ՎՃԱՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ	163,500 ոսկի
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ	340,000 »
ՀԱՄԱԴՐՈՒՄԱՐ ԳՈՅՔ Ա-ԻԵԼԻ ՔԱՆ	1,000,000 »

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ ԷՆՏ ԼԸՆՏԸՆ ՉԷՄՊԸՐՍ Ի ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

3, ՌՕԹԸԼ ԷՔՍՉԷՆՃ ՊԸԼՏԻՆԿՍ ԼՈՆՏՈՆ

47, ՍԲՐԻՆԿ ԳԱՐՏԸՆՍ ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ

22, ՌՕԹԸԼ ԷՔՍՉԷՆՃ ՍՔՈՒԷՐ ԿԼԱՍԿՕ

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ԷՏՈՒԸՐՏ ԼԱՖՕՆԴԷՆ 20, Մէհմէտ Ալի փաշա խան

50—49 Ղալաթիա

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂՏՆԻՔ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆ, ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ

Բրօֆ. Լէյնըր։—Թարգմանեց անգլիերէնէ Սամուէլ Գ. Վարժապետեան։— Կ. Պոլիս։ Տպագրութիւն Յ. Մատթէոսեան, 1905

Հետաքրքրաշարժ, հրապուրիչ, զբօսալի և ամէն սեռի ու հասակի յոյժ պիտանի գրքոյկ մը, 248 երեսներէ բաղկացեալ։ Թղթակազմին գինն է 8 դահ., լաթակազմինը՝ 10 դահ.։ 10է աւելի գնողներու 15 առ հարիւր և 50է աւելի գնողներու 20 առ հարիւր զեղչ։ Կեդրոնատեղի՝ Մատթէոսեան տպարանն և Պալենց գրատունը։ 8—6

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ՊԱՐՏԻԶԱԳ

Վարժարանիս ԻԷ. տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտեմբեր 6ին (Ն. Տ.)։ Հաստատութեանս Տնօրէն Վեր. Ռ. Չէյմպըրս և իր Տիկինն արդէն վերադարձած են իրենց երկամեայ բացակայութենէն և յառաջիկայ տարի ուսուցչական խումբին վրայ կ'աւելնան Քանատայի մէկ նշանաւոր համալսարանէն երկու ամերիկացի շրջանաւարտներ որոց մէկը գլխաւորապէս պիտի աւանդէ առեւտրական դասընթացքը։ Աշակերտներն ընտանեկան խնամք կ'վայելեն գիշերօթիկ ուսուցիչներուն, հաստատութեանս մասնաւոր բժիշկին հսկողութեան և Տիկին Չէյմպըրսի մայրական հոգածութեան տակ։ Գիշերօթիկ աշակերտներուն տարեթոշակն է 16 օսմ. ոսկի, 8 ոսկին Սեպտեմբերին սկիզբն և մնացած 8 ոսկին Յունուարի վերջերը վճարելի։ Վարժարանս յատուկ ուսուցիչ մը ունի գործնական երաժշտութեան համար, և այս դասին տարեկան մասնաւոր վճարումն է 1½ օսմ. ոսկի։ Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել Մր. Բիթի, Պալըլ Հասւոյ, Կ. Պոլիս, կամ Տնօրէնութեան՝ Պարտիզակ։

Այն աշակերտները որոնք Պոլիսէն մեկնած ատեննին կէս գնով տոմսակ առնել կ'ուզեն, պէտք է որ մինչև Սեպտ. 1 (Ը. Ն.) իրենց անուններն արձանագրել տան Գրիգոր էֆ. Շահպազեանի, որ կ'գտնուի ի Պալըլ Հասւոյ, թիւ 10։ 12—12

ՀԱՅ ԱՄԵՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ, ՄԱՆԻՍԱ

Վարժարանիս Դ. տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտ. 1/14ին։ Հաստատութեանս Տնօրէնն է Մր. Ճէյմս Մէքնօթն. կարող մօր մը խնամքը պիտի վայելեն գիշերօթիկներ. նոր տեսչութիւն և կարող ուսուցիչներ կարելին պիտի չխնայեն որ յաջող շրջանաւարտներ կրթական լաւագոյն պայմաններով ընդունուին Իզմիրի միջազգային քոլէճը։ Գիշերօթիկներուն տարեթոշակն է 14 օսմ. ոսկի, կէսը կանխիկ վճարելի։ Աւելի տեղեկութեանց և յայտագրի համար պէտք է դիմել առ Վեր. Ճէյմս Մէքնօթն, Ամեր. Քոլէճ, Իզմիր։ 10—4

ՊԼԱՆՔԱՐԻ ՊՈՂՊԱՏԱԽԱՌՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐՆ ՈՒ ՕՇԱՐԱԿԸ

Ամէն մարդ գիտէ որ սկարացած մարմինը զօրացնելու, անարիւնութենէ առաջ եկած ընդհանուր հիւանդութիւնները բուժելու և արիւնը մաքրելու համար ՊՈՂՊԱՏ (չէլիք) կ'գործածեն, և սակայն ամէնէն կարեւորն անսուելիք դեղին անարատ պողպատով ու գիտականօրէն պատրաստուած ըլլալն է։

Պողպատախառն դեղերու ամէնէն առաջը, ազգեցիկն ու մի քանի տարիներ պահուելու պարագային իսկ՝ բնաւ չաւրուողը՝ ՊԼԱՆՔԱՐԻ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՊՈՂՊԱՏԱԽԱՌՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐՆ ՈՒ ՕՇԱՐԱԿՆԵՐՆ են, որոնց հռչակն յիսուն—վաթսուն տարիէ ի վեր ծանօթ է արդէն։ Շատ մը չահամոլներ ՊԼԱՆՔԱՐԻ համբաւէն օգտուելու չարաշահութեամբ՝ անոր կեղծերն ու խարդախուածները պատրաստելով կը ծախեն ամէն կողմ, որոնք բնաւ օգուտ մը չունենալէ զատ վնաս ալ կ'պատճառեն առողջութեան։

Պողպատախառն դեղերու պէտք ունեցողներուն կ'յանձնարարուին ՃՇՄԱՐԻՏ ՊԼԱՆՔԱՐԻ (Blancard) ... որոնք ամէն մեծ դեղարաններու ու մթերանոցներու մէջ կը ծախուին։ 26—25

ՍԷՆ ՌԱՖԱՅԷԼԻ ԳԻՆԻ

Սէն Ռաֆայէլի գինին անման դեղ մ'է ամէն անոնց, որք հիւանդութենէ նոր ոտքի ելած՝ տկար են, ծննդկաններն կ'դադրի, անկարողութիւն կ'զգան և սաստիկ տկարութեան պատճառաւ իրենց կերածը չեն կրնար մարսել։ Այս գինին բաղադրուած է արիւնը զօրացնող և մարսողութիւնը դիւրացնող դեղերուն ամէնէն զօրաւորներէն ու ազդեցիկներէն, հետեւաբար առողջաւէտ ազդեցութիւնը անվրէպ է։ Խիստ անուշահամ է ու քաղցրահոտ. այս պատճառաւ ամէնէն փափուկ կիները, տղաքներն ու բնաւ դեղ խմել չկրցողներն անգամ հաճութեամբ կ'խմեն զայն։ Տղաքան կիներուն ու ծծմայրերուն կ'յանձնարարուի մասնաւորապէս, որովհետեւ կաթը կ'ուժովցնէ կ'առատցնէ և տղուն մնդառութիւնն ու անդամներուն մեծնալը կ'դիւրացնէ։ ՍԷՆ ՌԱՖԱՅԷԼԻ ԳԻՆԻՆ ո՛րչափ ալ մեծ քանակութեամբ առնուի, բնաւ վնաս չի պատճառեր։ Կեղծ չառնելու համար չիշերուն վրայ սա գիրերը պէտք է փնտռել Vin St Raphaël։ Կ'ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու և մթերանոցներու մէջ։ 50—22

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ

1892 ՕԳՈՍ. 2/14 ԵՒ 1310 ՍԷՖԷՐ 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԷՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նապըլ խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, և կամ հետեւեալ հասցէներուն.—

Մահմուտիէ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Ենի Ճամիի հրապարակ.	Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Պոլիս ՄՄ. Ի. Սասոց և Ռոտոլֆ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ գաբու թիւ 10	Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, թիւ 12, Թիւնէլ խան.
Ցարութիւն էֆ. Քէչէճեան, Այ Ստեֆանօ	Ղալաթիա, Մ. Էդիէն Քրէմէր, Թէվէքքէլ խան
Մազգիւղ, Մ. Ա. Անժէլիտէս, կայարանի հրապարակ.	Բերա, Մահմուտիէ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Գատըգիւղ, Քեամիլ էֆ., չարշըի հրապարակ.	Շիշլի, Մ. Է. Ռոսսի,
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատտէսի.	Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի. թիւ 137.
Պոլիս.— Միւնիր Պէյ, Սուլթան Համամ, Թէրզաքը խան, թիւ 8, Ա. յարկ և 9	Մեծ Կզլի, Րէսուլ էֆ.
Ս. Աղամեան, Ղալաթիա, Ինայէթ խան	Բ. Սամմարիթա, Բէնտիք
Ա. Եսայիտոս, Էրէնքէօյ.	Ժ. Քէլլարիտոս, Ղալաթիա Պորսային դէմ.
Ապտի պէյ, Վէզնէճիլէր.	Ս. Այմէլօղլու, Պոլիս. Իհսան պէյ, Քիւչիւք Իսմայիլ փաշա խան.

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 100—49

ՍԻՆԿԷՐ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING Co

Սինկէրի կարի մեքենաները ... ամէն կերպ մեքենաներէն ... Սինկէրի Ընկերութիւնն ... 400է աւելի ... մեծ ... մրցանակներու մէջ։

Մեքենաներու ... Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝ Բերա, Շիշլի, Ղալաթիա ... գծերէ։

Բերա	Շիշլի Պոլսոյ Պէն—Մարչէ ... թիւ 343 և 343
Ղալաթիա	Սինկէր խան, Թիւնէլին առջև. Քարաքէօյի ...
Ստամպօլ	Սուլթան Համամ թիւ 2. Սուլթան ... թիւ 18, Միհրիմա ... Զարթ ... թիւ 120.

... Ընկերութեան ... Բերա, Շիշլի ... թիւ 343 և 343 ... 50—50

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6	Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	1½	»
ՏԱՐԵԿԱՆ » ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ	7	»
ՁԵՌՆԱՐԿԱՄՈՒՂՆԵՐՈՒՆ	20	Փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ՓՈՍՏ—ԼԵՓԹԱԼԻ	13	Ղշ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » »	7	Մէճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	26	Փր.
» ՎԵՑԱՄՍ. 13. ԵՌԱՄՍ.	7	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ 40 և անփնտրուել ...		

Օսմ. լիրան 108 ղրշ.— Անգլ. լիրան 119 ղրշ.—20 ֆր. ոսկին 94½ ղրշ.ին

Եւ Ռուսական 55 ղրշ.ին փոխ ...

Նոյն պայմանաւ Կ. Պոլսոյ և Գաւառաց համար ԱՆՏՏԻՐ. ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փոխ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 1 ղրշ.նոց բօսդայի փուլը 20 ղրշ.ի հաշիւով, և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փուլով։

Բօսդայի ծախքը մեր վրայ է, Բօսդային ...։ Իսկ ... ծախքն և ... անոնց վրայ են։

Զէքերուն և Փօլս" գրերուն վրայ, պէտք է որ ... փակցուած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։ Ապա թէ ոչ՝ երեք թերթ ... կ'ղրկուի։

Նամակներ, մամուլներ ... ամէն ... ղրկուած ... պէտք է ... ըլլան ... Ապա թէ ոչ՝ ...

Պոլսոյ և գաւառի ... միայն ... են որք կ'ըլլան ի ... Տպարանին ... Տնօրէնէն, ու ...

Գաւառ թերթ կ'ղրկուի ամէն անոնց որ ... կամ ... իրենց ... դրամները։

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամէնէն ... է՝ ... մը առնել, ... բոլոր ... է 20 փարա ... 100 ղրշ. ... Իսկ ... բաժանորդին անունը, հասցէն, ... Դրամը մեզ կը հասնի և ... կ'ղրկուի, անվրէպ։

Ազատ ... ՁԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ։ ... ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'դադրին, ... թէ ... ու պատկանին։

Գաւառացի բաժանորդները ... եթէ ... կամ Կ. Պոլսոյ մէջ ... պայմանաժամին։

Գործակալք ... են իրենց ... բաժանորդներուն համար։ ... չեն ... թերթին ...

Հին թիւերը ... չեն ծախուիր։

Զեղչուած յօդուածները ետ չեն տրուիր։

ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՈՒ ՆԱՄԱԿԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ կ'յիշեցնենք թէ իրենց նամակներուն կամ յօդուածներուն տակը պէտք է իրական ստորագրութիւնը դրած ըլլան, որովհետեւ ծածկանունով կամ լոկ սկզբնատառերով ո՛ և է գրութիւն չենք հրատարակեր։

Cognac Grec ՀԻՆ ՔՕՆԵԱՔ ԳԻՆԻԻ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ՀԵԼԼԷՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵՆԷՆ Camba d'Athènes

Շիշին վրայ պահանջել հելլէն ելմտական պաշտօնատան պաշտօնական պանտռօլը։ 50—19

ՋՂԱՅԻՆ Է՛Ք

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ՎԻՏԻ ԲԺՇԿՈՒԻՔ

Ամէնէն չնչին պատճառով չատ անգամ ջղային հիւանդութեան կ'են թարկուի մարդ և եթէ կարեւորութիւն չտալով անփոյթ գտնուի ինքզինքը դարմանել տալու, հիւանդութիւնն աստիճանաբար կ'յառաջանայ և մինչեւ իսկ ապագայ զաւակներուն կ'փոխանցուի։ Լուսնոտները, կաթուածահարներն և ուրիշ ջղային հիւանդութենէ տառապողներ, կամ այն է որ իրենց ծնողացմէ ժառանգած են սոսկալի հիւանդութիւնն և կամ հիւանդութեան նոր սկսած ատեն կարեւորութիւն չտալով անոր, իրենց այսօրուան դժբախտ վիճակին հասած են։

Ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն ալ շուտով կ'բժշկուի, եթէ հիւանդը կանոնաւորապէս գործածէ ՎԱԼԷՐԻԱՆԱՑ ՏԱՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲՈՒԷՐԼՕ անուն աշխարհահռչակ դեղը։

Այս դեղ անմիջապէս կ'հանգստացնէ ջղերն և ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն արագ և վերջնականապէս կ'բժշկէ։ Անքնութիւնը, կէս գլխու ցաւը, անդամալուծութիւնը, խեղդութիւնը, բռնակոտրութիւնը, խօսելու անկարողութիւնը, ցնցումները, դիւրազգածութիւնը, ջղային հազը, սրտաբաբախումը, մելամաղձը, դրդուածութիւն ... ... բժշկելու համար ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը կ'բժշկուին ՎԱԼԷՐԻԱՆԱՑ ՏԱՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲՈՒԷՐԼՕ գործածելով։ Կեղծերէն զգուշանալ։ Կ'ծախուի ամէն մեծ գինարաններու և դեղի մթերանոցներու մէջ։ 50—36